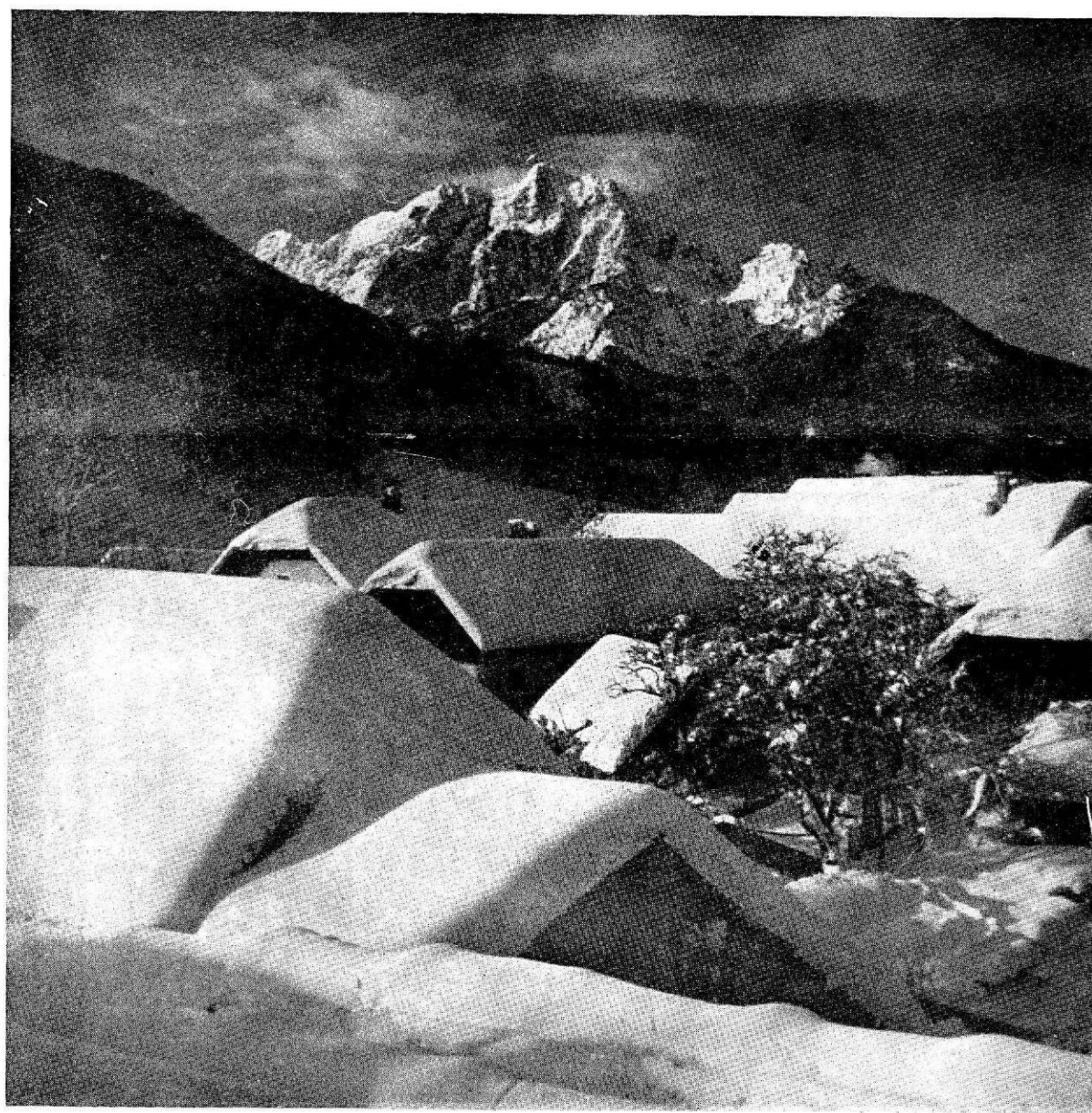

TOVARNIKI VESTNIK

15. DECEMBRA 1940

KRANJSKA INDUSTRIJSKA
DRUŽBA - JESENICE-FUŽINE

LETNIK 4 · ŠTEV. 25

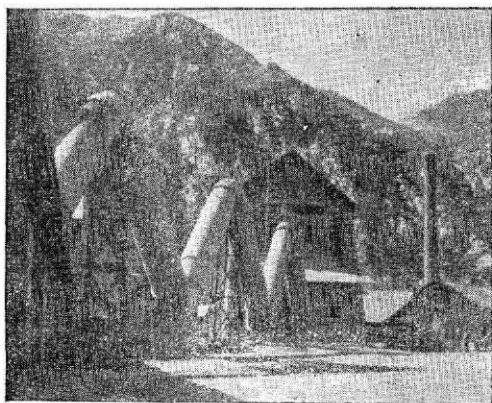
PODKOREN Z RATEŠKIMI PONCAMI V ZIMI

Foto: Slavko Smolej

SLOVENSKA VAS

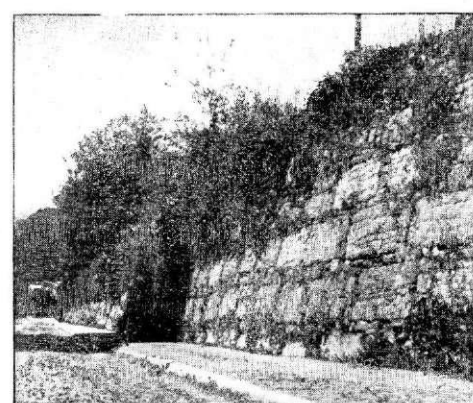
© BOŽIČU

Potrebne so čistilne plinske naprave. Pline iz topilnic odvajajo daleč v goro nad Žerjavom

Rudniške naprave, separacija v Žerjavu pri Črni

Prevaljske železarne so nekoč predelale velike količine železne rude. O tem pričajo veliki kvadri žlindre, ki služijo za nasip ozkotirne železnice s prevaljskega kolodvora proti Mežici

Leta 1899. je obstala nekdanj sloveča

ŽELEZARSKA INDUSTRIJA NA PREVALJAH

kjer so izdelovali železniške tračnice. Pred 60 leti je delalo na Prevaljah in Lešah še nad 2000 rudarjev, plavžarjev in fužinarjev. Leta 1937. je ustavil delo še leški premogovnik. Danes spominjajo na nekdanje ponosne čase cvetoče industrije le še številni upokojenci s pokojnino od 100 do 150 din mesečno

Slikovno reportažo v tej številki oskrbel Slavko Smolej

Dva kraja, kjer je nekoč cvetela železarska industrija, bomo obiskali danes — Prevalje pod Peco in Bistrico v Rožu. Oba ležita na koroški zemlji. Propast industrije je povsod prizadela ljudstvo. Stotine in stotine prevaljskih železarjev je šlo iskat dela v Donawitz, leški rudarji v Bosno, Belgijo in Francijo, mnogo bistriških žičarjev pa je prišlo na Jesenice.

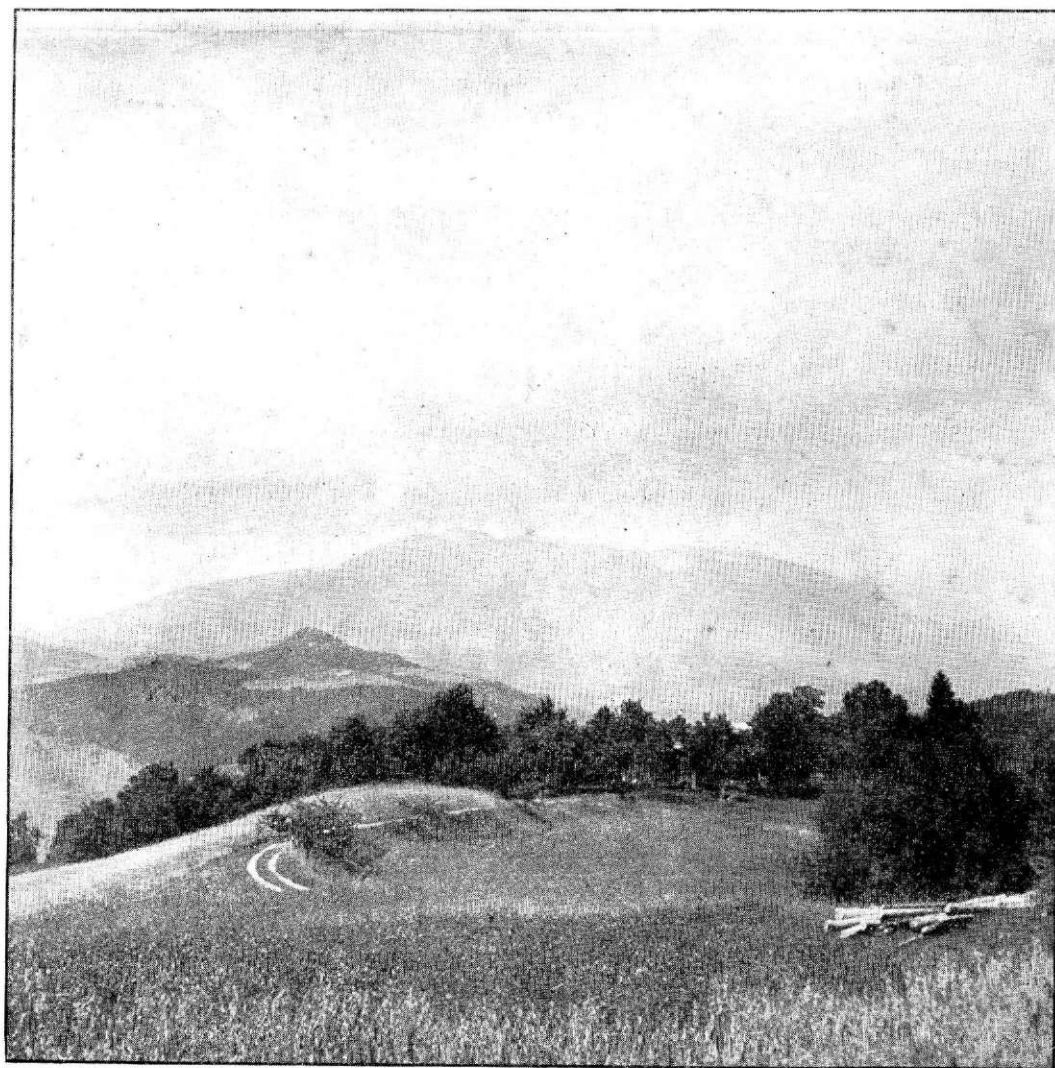
V 7. števil. našega lista leta 1938. smo popisali drugo najstarejšo železarsko postojanko na Slovenskem — jeklaro Jurija grofa Thurnskega Guštanj-Ravne, ki leži tik Prevalj in še danes uspešno deluje ter jača gospodarski obstanek ljudstva. Tam smo podrobneje omenili gospodarsko obeležje kraja. Danes bomo pogledali na industrijsko pokopališče na Prevaljah in v Lešah ter prisluhnili udarcem svinčenega srca, ki bije v Žerjavu pod Peco.

Ko se ozreš z Uršlje gore proti koroški strani, leži pod teboj slikovita zemlja. Morda je to edinstveni pogled na zemljo, ki je na gosto posejana s kmetijskimi posestvi vse do obzorja. »Flika pri fliki« ležijo pod teboj kmetije in bajte z več ali manj zemlje — tam na sončni in tu na nicinski strani, po ravnini, na obronkih in v soteskah. Kakor grede na vrtu, bi rekel tujec in užival edinstven pogled. Toda ta zemlja je roda, je ovse-na; stiska je velika in človek obdeluje zemljo, kjer jo ošlata. Nekaj je vmes domačij, ki so kakor kmetiska kraljestva, večina so bajte in frete skromnega življenja. Domovi so obdani s sadonosniki, ki so vsi v zelenju. Kadar je dežela v maju, so kakor šopki cvetja. Tak je pač rojstni kraj koroških čustev, koroške ljubezni in pesmi.

Že sam ta pogled govori o izrazito kmetijski in bajtarski pokrajini, ki živi svojstveno gospodarsko življenje. Na sonce so razgrnjene kmetije po Prežiho-vem vrhu, po Brdinjah, tam zadaj na pobočju Vrhov, po Zelovcu, Tolstem vrhu, Brinjevi gori, Navrškem vrhu, po Strojni, po Šentaneljskih hribih in tam nad Labudsko dolino po pobočju Svinjske planine. Kar pečejo se ti odori na son-

cu, zemlja je vsa rdečkastosiva. Dragi moj, pojdi na Uršljo goro, preštej te flike kmetij in bajt, pomnoži z dve, s tri, s pet in dobil boš število hlapcev in dekel, število kmetijskih poslov in poljedelskega življa. Mnogo je tistih, ki se želijo osamosvojiti, toda nič več ne moreš deliti in drobiti kmetij na več bajt, da bi

dobili mesta novi domovi. Lahko tam, kjer ustvarja obstoj industrija, težje tam, kjer mala kmetiska freta ne more postati dom novih petih družin, nego kvečjemu zopet samo ene. Laže boš potem razumel navedbo sitega znanstvenika nekje v mestu, ki je pojedel pečenko in sedeč na mehkem napisal statistični prikaz, da ima

Pogled na Peco s poti na Brinjevo goro. Vrh Pece gre državna meja, pod njo pa ležijo zakladi svinčene rude (industrija v Žerjavu). Tu ležijo kraji Jazbina, Požganica... rojstni kraj misli in dogodkov prvonagrajenega romana »Požganica«

ta presneta Koroška znatni delež na nezakonstvih otrocih.

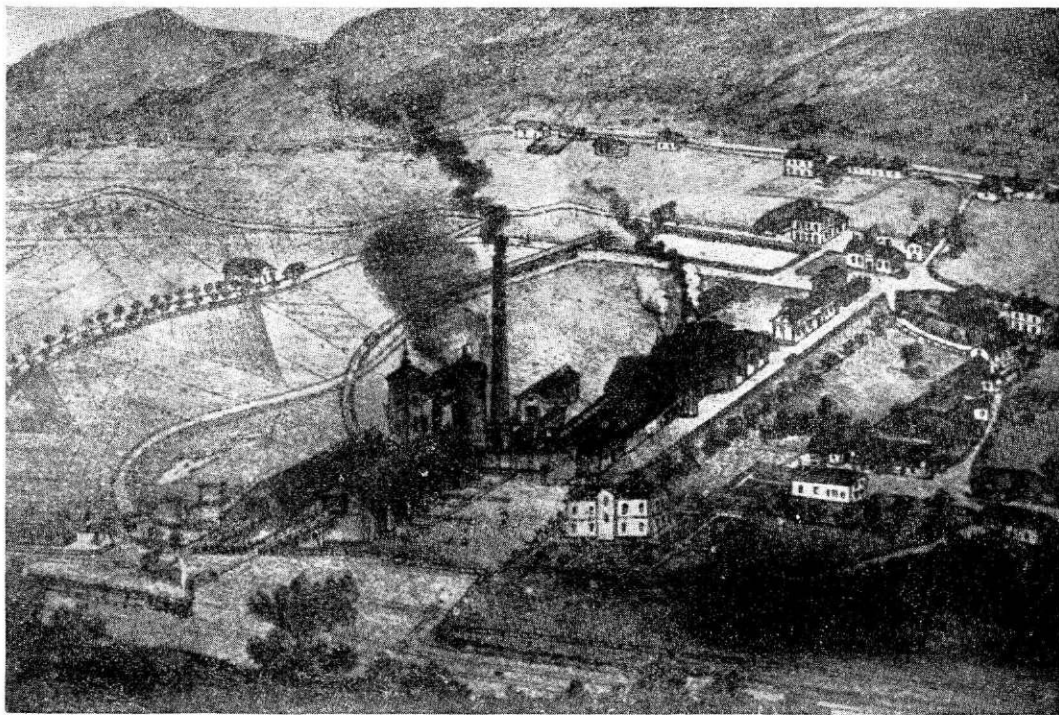
Pod Uršljo goro in pod Peco je pomaknjen senčni del: Podgorje, Macigoj, Leše, Jazbina so tu, Mežica, Žerjav, Črna, Javorje, Topla, Podpeca, Bistra, Koprivna. To je predvsem gozdni del Mežiške doline. Gozd je dopolnilo za boljši obstanek ljudstva na trdi in jalovi zemlji.

K sreči pa je prišla kraju na pomoč tudi industrija. Poleg lesne in papirne (lepenka), ki temeljita na gozdnem bogastvu kraja, deluje v Žerjavu svinčena industrija ter v Guštanju železarska industrija, ki ustvarjata obstoj ljudstvu s kmetij in bajt ter poživljata gospodarsko življenje. Svoj čas je živela tu še močnejša industrijska delavnost, a je zamrla in pustila za seboj občutne vrzeli.

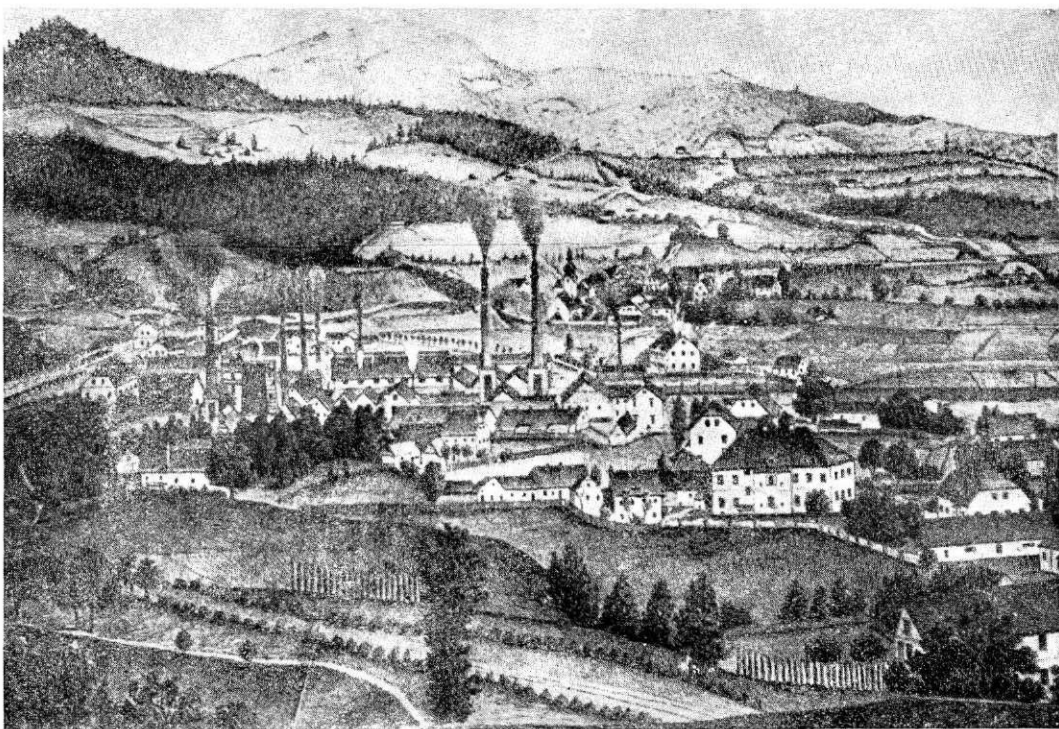
Ustanovitev, uspeh in propast industrije na Prevaljah.

Leta 1818. je odkril premogovnik na Lešah pri Prevaljah Dunajčan Blaž Mayer. Leta 1822. je prišel premogovnik v last bratov Rosthornov, ki so ustanovili poleg leškega premogovnika še železarno na Prevaljah. Torej podobno kakor v Štorkah pri Celju: najprej premogovnik, potem železarna. Prevaljska železarna je začela obratovati leta 1832. Železno rudo so dovažali s konji iz Eisenerza. Obe industriji sta uspevali. Ko pa je skozi kraj stekla železnica, so se razmere še izboljšale. Leta 1880. je bilo na rudniku in v železarni zaposlenih nad 2000 delavcev. Prevaljska industrija je slovela po svojih kakovostnih izdelkih, kar še danes dokazujejo stare železniške tračnice, ki so prevaljski proizvod. Stari ljudje pravijo, da je bilo ob koncu šihla vse črno ljudi na glavni cesti. Prevalje so živlele svojo zlato dobo. Leta 1889. so v leškem premogovniku nakopali 80.000 ton premoga, kar je za tiste čase pomembna količina.

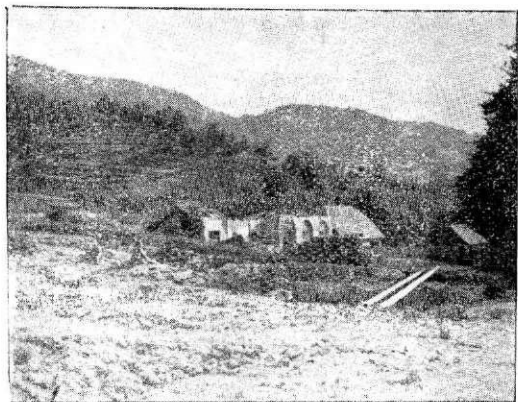
Proti koncu 19. stoletja pa je železarsko industrijo v naših krajih zagrabil kriza. O gorenjskem železarstvu nam je že znano, da se je rešilo z begom k morju, kjer je prihajala cenejša in boljše ruda iz prekomorskih dežel. Prevaljska industrija se ni mogla rešiti in je pričela prav v tistih letih ugašati. Leta 1896. (torej takrat, ko so pričeli ugašati plavže tudi po Gorenjskem) je bilo odpuščenih 200 delavcev, ki so se večinoma preselili v železarne v Donawitzu. Opuščene so bile peči, ostale pa so še kovačije in klu-

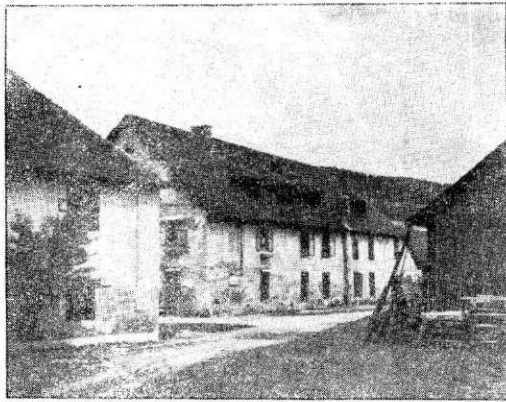
Iz dobe, ko se je še kadil prevaljski dimnik ob železarni. Ta dimnik je potem še dolgo sameval in pričal o zamrli industriji. Podrli so ga pred nekaj leti

Nekdanja železarna na Prevaljah. Tu so izdelovali odlične železniške tračnice, ki so ponekod še danes v uporabi. Slika je iz dobe okrog 1877. leta

Kjer se je včasih na Lešah oglašala pesem zadovoljnih rudarjev, se danes po razvalinah igrajo otroci poslednjih rudarskih družin, ki so še ostale v kraju

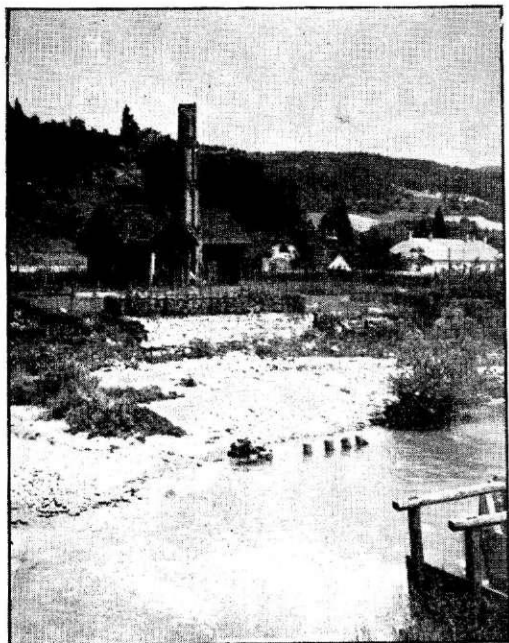

V opuščenih delavskih hišah nekdanje železarne na Prevaljah je takoj po vojni imela svoje prostore tiskarna družbe sv. Mohorja, ki je morala bežati iz Celovca

čavničarji. Leta 1899. v maju mesecu pa so obstali vsi obrati. Vso posest na Lešah in Prevaljah je družba Alpina prodala grofu Hencklu. V obsežni železarni je nastala tišina, polagoma so rušili zgradbe, veliki dimnik pa je padel šele pred leti. — Spomin na slovečo železarno na Prevaljah je še v napisu za ozkotirno železnico, kjer so nameščeni kvadri iz prevaljske žlindre.

Obstal je tudi leški rudnik.

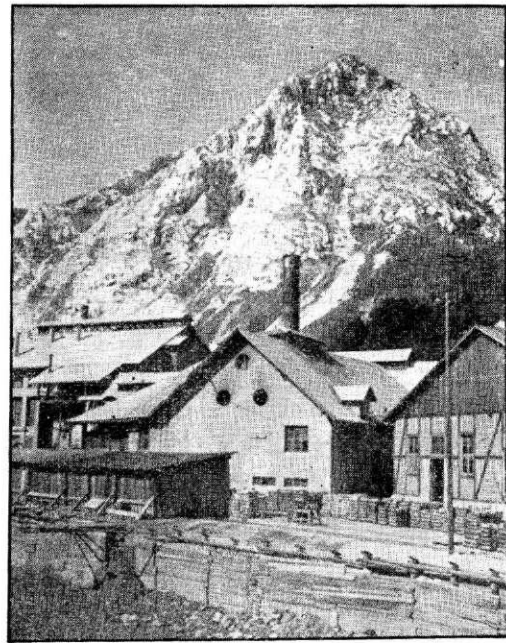
Od prejšnje 80.000 tonske proizvodnje premoga je padel pridelek leškega premogovnika v teh letih že na 40.000 ton. Propasti železarne je sledil tudi premogovnik. V teh letih je zaposloval le še 350 rudarjev. Leta 1918. je bil nad rudnikom

Vse starejše industrije so imele dimnike štiroglatih oblik. Tudi na Prevaljah je ostal še tak dokaz nekdanj cvetoče industrije

Eden poslednjih rudarjev z Leš pri Prevaljah, ki delujejo po propadu tako rudarske premogovne kot železarske industrije v skupni rudarski zajednici in kopljejo po opuščenih rovih

Topilnica svinčene rude v Žerjavu. Strupeni svinčeni plini ne dopuščajo rastlinske rasti, zato so bližnji hribi brez gozdne odeje tudi v sicer bujni Koroški

proглаšen sekvester, ki je trajal do leta 1924. Leta 1935. je premogovnik kupila Rudarska zajednica, po dveh letih in pol je rudnik prenehal. Rudarske Leše so zaplakale.

Mnogo rudarjev se je izselilo v Bosno, nekaj pa v Belgijo in v Francijo. — Sreča za Prevalje, da imajo kolikor toliko obsežno kmetsko zaledje, ki je pomagalo prenesti industrijski polom. V naših jarugah bi bil zastoj industrije neprimerno težji udarec.

Svinčena industrija pod Peco.

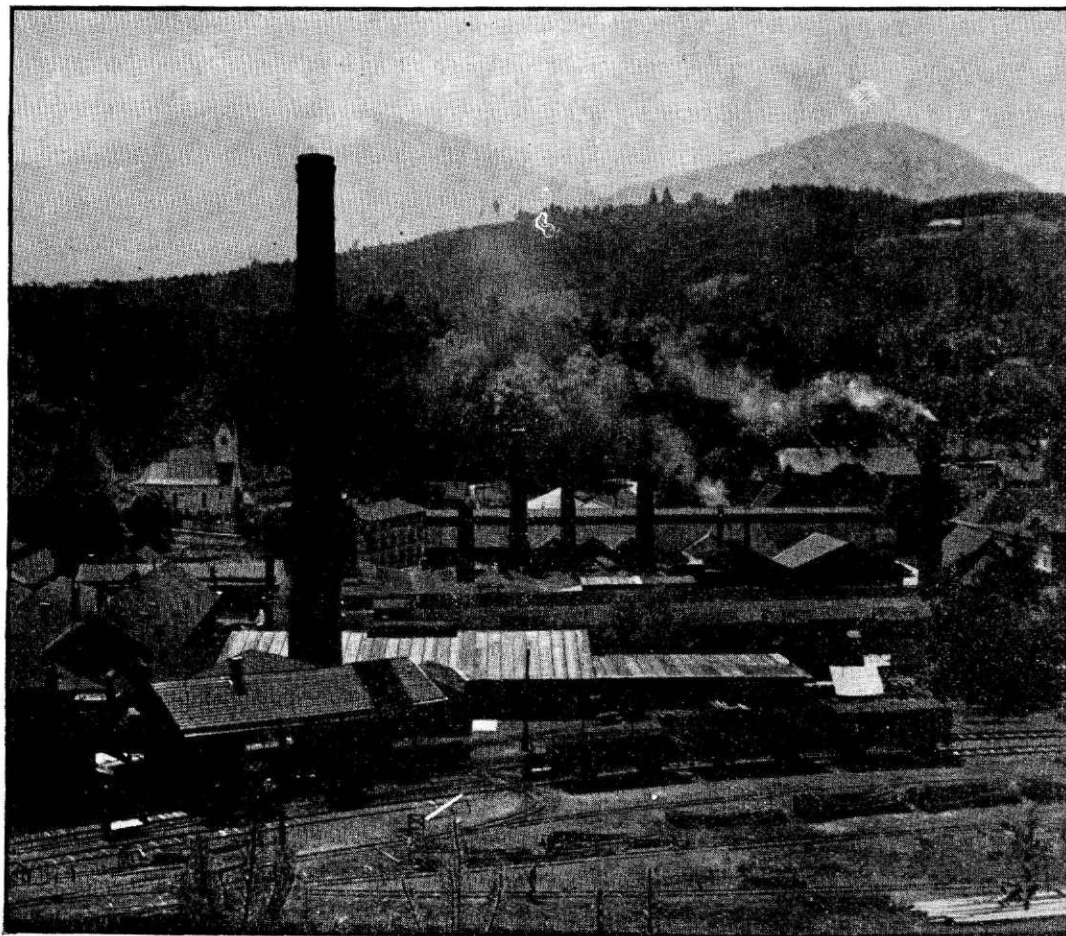
Naj pridružimo temu spominu na nekdanjo prevaljsko železarsko in premogarsko industrijo še kratek popis svinčene industrije pod Peco, ki je poleg guštanske jeklarne pomembna gospodarska osnova kraja. Svinčena industrija, ki ima svoje rove Pod Peco, topilnice v Žerjavu, ravnateljstvo pa v Mežici, je angleška stvar. Pripadala je angleški družbi Central European Ltd. Novejše vesti pa pravijo, da je svinčena ležišča zahte-

vala nazaj nemška družba Bleibergwerke Union, katere sedež je v Celovcu in kateri so bila baje ta svinčena polja odvzeta po svetovni vojni. Toda to poglavje je zase.

Topilnica v Žerjavu je moderno opremljena. Svinec pridobivajo z redukcijo svinčenih oksidov v dveh visokih pečeh ter z reakcijo svinčenih sulfidov in oksidov v 4 ameriških ognjiščih. Izdelani in očiščeni svinec se odlikuje s tem, da nima srebra in drugih primesi in je po takem zelo veliko povpraševanja za kemično industrijo in za industrijo akumulatorjev. Mesečna proizvodnja znaša okrog 1000 ton. Ruda vsebuje le okrog 10 % svinca, torej mnogo kopanja! V izbiralnici se z najmodernejšim usedalnimi stroji in flotarijskimi aparati koncentrira okrog 70 % svinca. Kot stranski proizvod se pridobiva cinkova svetlica ter manjša količina vulfenita tudi za industrijske svrhe.

Rudnik svinca je v osrčju Pece, ki je prevrtna v dolžini od Mežice do Črne, v globini pa od Meže do državne meje z neštevilnimi sledilnimi, produktivnimi, komunikacijskimi rovi in jaški. Ruda leži v obliki leč, ki se morajo s poševnim in globinskim vrtanjem natipati in s sledilnimi rovi izkopati. Voda v nižjih legah zelo nagaja, zato brnijo črpalke. Zato se je podjetje odločilo, zgraditi podzemsko vodno centralo — edinstveno v Evropi. Meža bo zajeta že v Črni in speljana po rovih v podzemsko centralo s padcem okrog 60 m.

Delavstvo je visoko kvalificirano in povezano s podjetjem tako, da so tam kake stavke ali rabuke ali podobno sploh nepoznani pojmi. Ljudstvo že ve ceni industrijo. Človeku se zdi, ko pride v Mežico ali v Žerjav, da je vse delavstvo, uradništvo in prebivalstvo ena sama velika družina, tako je vse povezano v nerazdružljivo delovno celoto. Priznati je tudi treba, da postopajo Angleži z našimi ljudmi žentlmensko. Dolga leta je moralo podjetje doplačevati visoke zgube, ki so nastale zaradi pretirano nizke cene svinca na svetovnem tržišču. Navzlic te-

Železarna Guštanj - Ravne, ki obratuje že nad 200 let v srečo revnega okraja. Na sliki vidimo cerkev sv. Antona, kjer je bil pokopan junaški koroški borec Malgaj, čisto v ozadju Uršljo goro, na desno gozdnati Hom

VARILNI TEČAJI

ZA ELEKTROVARILCE PRI KID

Dodatno k določilom za varilec, ki so bila izdana 6. julija t. l., se v naslednjem odredjajo podrobnosti glede varilnih tečajev za elektrovarilce.

a) Prvi tečaj je pripravljalni tečaj in nje gov namen je, prikazati osnovna načela varjenja in ugotoviti usposobljenost tečajnika za varilsko stroko. Tečajniki, ki ustrezajo stavljenim nalogam, se dodele kot varilski gojenci odn. pomožni varilci v obrate v svrhu pridobitve potrebne prakse za udeležbo na drugem tečaju. Doba praktičnega vežbanja se določa po potrebi na 9 do 12 mesecev.

Za časa posežanja pripravljalnega tečaja samega se plačujejo tečajniki po I. plačilni skupini (brez usposobljenostne doklade). Za časa praktičnega vežbanja po dovršitvi pripravljalnega tečaja pritiče gojencem, t. j. pomožnim varilcem, II. ali III. plačilna skupina z usposobljenostno doklado — vse po presoji obratovodstva.

b) Drugi ali glavni tečaj. Namen tečaja je, prikazati tečajniku odgovornost dela in ga vzgojiti k največji vestnosti, ki je predpogoj vsakega ustreznega varjenja. Varjenje je stvar zaupanja in zato je treba poznati značaj in vestnost vsakega varilca. Glavni tečaj naj s strogo oceno omogoči najskrbnejšo vzgojo in izbiro. Posežanje glavnega tečaja je obvezno za vse varilske gojence, ki žele postati varilci, kakor tudi za vse druge, ki opravljajo točasno varilske posle. Tečaj se deli v teoretični in praktični tečaj. Ob zaključku tečaja se podvržejo tečajniki izpitu iz teoretičnega in praktičnega dela. Učne ure teoretičnega pouka, ki traja 30 ur, se ne plačajo, medtem ko se učne ure praktičnih vaj, ki trajajo 36 dni po 8 ur, plačajo kot normalni delovni čas. Trikratni neopravičeni izostanek od pouka ali vaj ima za posledico odpust iz tečaja in ukinitve nadaljnje zaposlitve v svojstvu varilca pri podjetju.

Predmet teoretičnega pouka bodo tvorili sestavki, ki so izšli v »Tovarniskem vestniku« in ki jih vsak tečajnik prejme v obliki male knjižice, in pa potrebna pojasnila ter dodatki pri predavanjih. V vsakem varilnem tečaju bo po 20 udeležencev, ki jih pozove v tečaj vodstvo tečajev v sporazumu z njihovimi obratovodstvi. Glavni tečaj se vrši ločeno za pomožne varilce, delovodje ter prve delavce in za varilce.

c) Vodstvo tečajev: Ing. Oroczy Karel.
Predavatelja: Ing. Pipan Lev, ing. Hafner Matko.

Učitelji varjenja: delovodja Ravhekar Avgust in prvi varilec Pogačnik.

č) Učni načrt glavnega tečaja:

A. Teoretični del (30 ur).

Predavatelja: Ing. Pipan in ing. Hafner.

1. Uvod. — Važnost varjenja. Proizvodnja železa in jekla. (2 uri — ing. Hafner.)
2. Osnovni pojmi elektrotehnike za varilce (2 uri — ing. Hafner.)
3. Splošno o načinih varjenja (2 uri — ing. Hafner.)
4. Plinsko topilno varjenje in rezanje (6 ur — ing. Pipan).

mu ni bilo prizadeto delavstvo in uradništvo v občutni meri. Redukcije staleža in plač so bile minimalne. Generalni ravnatelj je g. Leader (Anglež), ravnatelj topilnic pa že 20 let ing. Fettich, znani odlični metalurg. Angleži, kakor je to že njihov način, nikjer ne silijo v narodnostno stvar, podpirajo jo celo, zato je v zadnjih letih v teh krajih narodna zavest močno zrasla. Zdi se, da so prav nezadovoljni, če bi se še kdo v kraju naučil njihovega jezika. Pravijo, da je Angležev itak dovolj in da niso prišli potujčevat. Poglavitno njihovo zanimanje je pač surovina.

5. Električno obločno varjenje (12 ur):

- a) Teorija električnega obločnega varjenja (3 ure — ing. Pipan).
- b) Varilni agregati (1 uro, ing. Hafner).
- c) Elektrode (2 uri — ing. Hafner).
- č) Vodenje elektrod (2 uri, ing. Pipan).
- d) Toplotne napetosti pri varjenju (2 uri — ing. Pipan).
- e) Priprava kosov za varjenje (2 uri — ing. Pipan).

6. Specialna varjenja (4 ure, ing. Hafner).

7. Izpitanje zavarjenih spojev (1 ura — ing. Hafner).

8. Nezgode pri varjenju (1 ura — ing. Hafner).

B. Praktične vaje (36 dni po 8 ur).

Nadzor: Ing. Pipan in ing. Hafner.

Delovodja tečaja: delovodja Ravhekar.

Učitelji varjenja: prvi varilec Pogačnik.

1., 2., 3. in 4. dan — varjenje z golimi elektrodami, elektrodami z jedrom in obdanimi elektrodami, nanašalno varjenje, varjenje V in X šivov, bočnih šivov — vse v eni legi in vodoravnem položaju.

5., 6., 7. in 8. dan — isto varjenje v več legah.

9., 10., 11., 12., 13., 14., 15. in 16. dan — varjenje v vertikalnem položaju v eni legi.

17., 18., 19. in 20. dan — isto v več legah.

21. in 22. dan — varjenje cevi.

23., 24., 25., 26. in 27. dan — varjenje nad glavo, ena in več leg.

28., 29., 30., 31. in 32. dan — specialna varjenja in dopolnitve (varjenje litega železa, tanke pločevine, nanašalno varjenje v vseh položajih).

33., 34., 35. in 36. dan — vaje na kosih za izpit.

Med praktičnimi vajami se bodo varilci učili avtogenskega rezanja.

Od petega dne dalje se vari z elektrodami z jedrom, s tanko in močno obdanimi elektrodami.

d) Izpiti.

1. Teoretični o vsebini predavanja in sestavkov v »Tovarniskem vestniku«.

2. Praktični:

a) V šiv v več legah po DIN 4100.

b) Križni komad, vodoravno, navpično in nadglavno.

c) Izpit tesnosti varilnega šiva (majhna posoda, ki se bo preizkusila na pritisk).

č) Preizkus kosov na trdnost zvijanja in upornost proti udaru po DIN 4100.

Za izpit se uporablja material Č-37, debelina 10–12 mm.

O uspehih pri izpitu prejme vsak tečajnik spričevalo. Ako varilec izpita ne prestane, se izloči iz zaposlitve kot varilec. Z uspehom izprašanim varilcem pritičejo sledeče plačilne skupine:

varilci — IV. do V. plačilna skupina;

konstrukcijski varilci — VI. do VII. plačilna skupina;

prvi varilci in kotlovni varilci — VIII. plačilna skupina.

Plačilne skupine odreja izpitna komisija, usposobljenostno doklado pa obratovodstvo.

Vsi varilci se morajo vsako leto podvreči ponovnemu izpitu in v svrhu ocene mere svoje usposobljenosti. Nazadovanje usposobljenosti more imeti za posledico prestavitev v nižjo plačilno skupino oziroma izločitev iz vrst varilcev.

Ti predpisi veljajo za vse varilce v podjetju.

Za izvršitev teh predpisov kakor tudi za ostale zadeve, ki se tičejo varilcev, je pristojen g. ing. Karel Oroszy.

Za izobrazbo avtogenskih varilcev bo poseben tečaj, o katerem bodo pozneje javljene podrobnosti.

BOŽIČNI PRAZNIKI

Božični prazniki so vedno lepi, lepi po svojem spominu in po praznovanju. Rojstvo Kristusa v borni pastirski koči v Betlehemu, učenika dobrega in lepega na zemlji, praznuje domala ves svet. Od najbolj mogočnega doma, kjer blesti božično drevo od tal do stropa, pa do koč tam v zalesju, kjer čakajo polnočnico, gorijo lučke, lučke...

Takrat je človek dober. Prevzame ga neka moč duhovnega čuta in kulture, globlje doživi svet človečanstva. Res da ob trdi borbi za obstanek na zemlji ne moremo hoditi vsak dan s stajanim srcem, da je treba sem in tja tudi močno zakleti, toda prilike so, ko se bliže srečaš s kulturnim svetom, občutiš ga, zavedaš se ga in to je dobro. Na božični večer si mu blizu.

Nič zato, če padajo nad božično pokrajino uničevalne bombe, nič zato, če ruši človek človeku dom, če odskakujejo v zrak zibelke, bolnice, cerkve, šole, kulturni spomeniki, delavnice in drugo, kajti prav takrat še močneje zaživi zavest, da je ljudstvo iztirilo, da tako ni prav. Ta zavest je dobra in doživeta bo globlje, bolj iskreno kakor sicer. Da znaš ceniti lepo, da znaš ceniti kulturni svet, moraš doživeti barbarstvo. V tem bo ta božič še pomembnejši. Ko bodo peli zvonovi svetonočnemu nastrojenju, ko nas bo prevzemal čut kulture in lepote, se bodo mnogi sramovali celo poslušati poročila o uničevanju.

Ako ima človek preveč enovrstno hrano, ki vsebuje premalo tako zvanega vitamina C, začnejo gniti in izpadati zobje. Vitamin C je za organizem neobhodno potreben, če ga ni, telo propada. Tudi človeštvu je potrebna različna hrana, da ostane plemenito in zdravo. Kultura je tu tisti vitamin C, ki ga pogrešamo na zemlji, zato je toliko propadanja. Ta vitamin C, bodo morali pričeti narodi bolj uživati, če ne, bodo zobje, bo blagostanje izpadlo.

Delo, kultura in čut človečnosti so in bodo ustvarjali dobro na zemlji, sovraštvo samo ruši in uničuje.

Rudarska cerkev sv. Barbare pri Prevaljah.

Kako je nastala, kako uspevala in končala

ŽIČARNA V BISTRICI V ROŽU

Izdelki nekdanje koroške žičarske in žebljarske industrije so sloveli po vsej Evropi in so imeli svoj trg tudi na Kitajskem in Japonskem

Mnogo naših starejših sodelavcev se še spominja dobe, ko je žičarska industrija v Bistrici v Rožu spadala k našemu podjetju. Manj pa je tistih, ki vedo, da je bilo to podjetje ustanovljeno leta 1840. — torej prav pred 100 leti.

Kraj Bistrica v Rožu je poleg vsega drugega povezan z imenom Jesenice tudi po sedaj že večinoma pozabljenem zgodovinskem dogodku. Leta 1809. je takratni jeseniški tovarnar in jeseniški župan peljal francoske čete po skritih stezah preko Kočne, da so prišle za hrbet avstrijskim četam. V Bistrici je prišlo do prvih bojov in so bili Avstrijci poraženi ter so se pričeli hitro umikati. Na bistriški cerkvi je še danes vidna spominska plošča padlim v tistih bojih. Ko so leta 1931. kopali v bistriški tovarni neke temelje za nove naprave, so našli sedem okostij, o katerih so pravilno sklepali, da gre za v omenjeni bitki padle vojake.

Pred 100 leti.

Žičarna v Bistrici je bila ustanovljena leta 1840. Zanimivo je, da je bila ta ustanovljena prav v letih, ko je bila ustavljena cela vrsta malih fužin po Koroškem, ko so ugasnili plavže in ko je prenehal tudi plavž na oglje, ki je stal tik ob bistriški žičarni, kar na novo ustanovljeni obrat gotovo ni moglo vplivati najboljše.

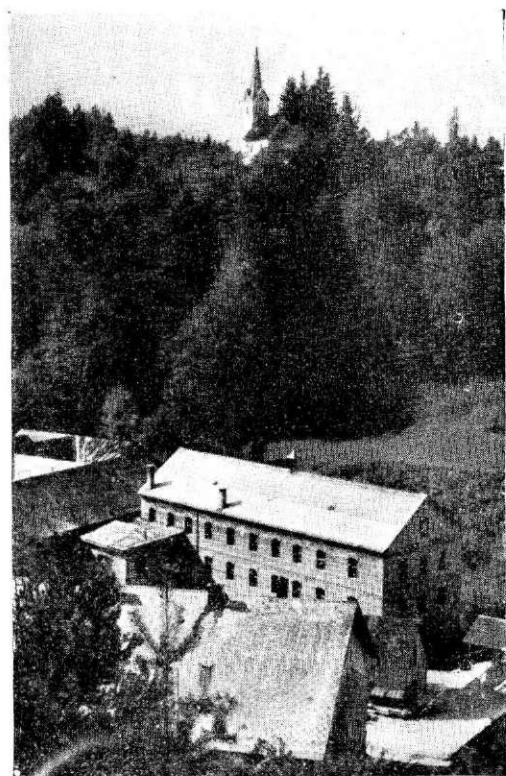
Izdelki koroške žičarne slovè.

Ustanovitelj tovarne je bil grof Egger iz starega koroškega plemstva. Ta rod bina — kolikor se more dokazati zgodovinsko — se je bavila z železar-

stvom na Koroškem nad eno in pol stoletja z znatnimi uspehi in je prispevala k mnogim izpopolnitvam na tehniškem polju železarskega dela. Ustanovitelj je bil eden tistih, ki je že takrat spoznal, da leži uspeh železarske industrije na Koroškem le v izboljšanju dela in izdelkov. Z ustanovitvijo žičarne v Bistrici v Rožu leta 1840. je postal grof Egger vodilen v tej stroki za vso takratno Avstro-Ogrsko, kakor so bili grofi Eggerji tisti, ki so uvajali v svoji industriji na Koroškem različne novosti in izpopolnitve v železarstvu, ki niso bile nove samo v Avstriji, nego so bile novost za vso Evropo. Eggerji so bili obče vodilni v tem času. Ko so leta 1878. v Borovljah na Koroškem izumili še tako zvani večkratni vlek, je slavila koroška žičarska proizvodnja v Evropi največji uspeh, na katerem je imela bistriška industrija bistveni delež.

Koroške žičarske izdelke so zahtevali povsod. Še kratko pred svetovno vojno je bila koroška fina žica zaradi svoje kakovosti brez konkurence. Bistriška žica je bila znana na Kitajskem, na Japonskem kakor tudi v deželah, ki so bile industrijsko razvite, n. pr. v Nemčiji, kjer so nekatere industrije predelovale izključno samo ta izdelek. Kakor žica bistriške industrije so bili znani tudi ostali njeni žični izdelki kot žebliji, žeblički za čevlje, žične vrvi, nekaj časa pa tudi verige. Pri naročilih za žične železnice pri petrolejskih vrelih v Galiciji je imela Bistrica bistveni in stalni delež. Žebličke za čevlje je oskrbovala za ves Balkan.

Leta 1906. je prevzela žebljarne v Rožu KID. Ta družba je nudila koroški

Znamenita zgodovinska cerkva »pri Križi« v Bistrici v Rožu. Na obzidju so vidni še strelci pušk iz francosko-avstrijskih bojov. Ne daleč od cerkve je spomenik padlim vojakom iz teh bojov. Postavili so ga leta 1850. Tu blizu je še znamenita — sicer skromna — delavska hišica, kjer so stanovali cesarji, knezi in kralji... Najprej je namreč v njej stanoval Kaiser Jožef, ki je umrl pred 10 leti kot upokojenec, potem je tu stanovala družina Knez, pred nekaj meseci pa se je v to hišo naselil neki Kralj z ženo. Seveda so bili vsi ti brez žezla in krone

industriji večjo finančno možnost in zagotovila oskrbo surovin. Prav ko je bila bistriška industrija priključena močni bazi za oskrbovanje surovine (plavži in fužine KID), kar je dajalo možnost največjega razvoja, so ta razvoj prekrizale posledice svetovne vojne.

In obrati so utihnili.

Popolna odvisnost od tujih dobaviteljev surovin in okrnjenost tržišča je postavila svoj čas sloveče obrate v Rožu pred katastrofo. Novo ozemlje bivše Avstrije, ki je bila prenatrpano z železarskimi obrati, je imelo za posledico s samimi konkurencami moteno in neizgledno poslovanje, kajti tudi tu velja načelo: **ni dovolj samo proizvajati, nego je treba imeti tudi tržišče — kupce.** Četudi je KID v novem lastništvu storila vse, da bi izboljšala konkurenčno možnost obrata, da bi ga obdržala na določenem proizvodnem programu, ga temeljito modernizirala in oskrbela finančna sredstva, niso ti napor in drage investicije mogli prav nič spremniti na neugodnostih, ki so pač bile tu. Ko so prišle še carinske težave pri oskrbovanju obrata s surovinami iz matične industrije, se je morala uprava leta 1933. odločiti, da opusti tovarno kot železarski obrat. Inventar je bil pripeljan na Jesenice za staro železo.

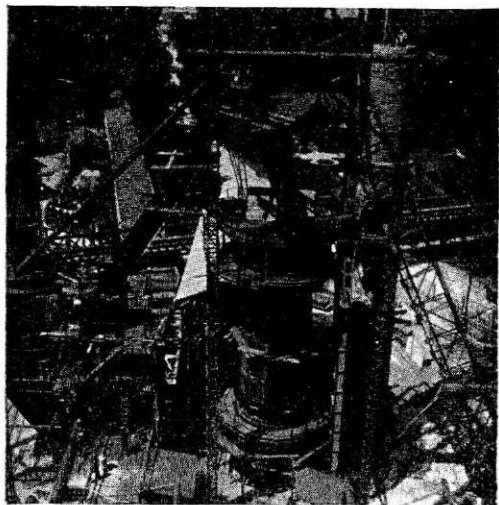
Vkljub prizadevanju uprave, da bi v obstoječih industrijskih napravah vzpostavila kako drugo delavnost, so menda uspeli šele lani. Naselila se je v obrate akumulatorska industrija, ki nudi zopet zaslužek tamkajšnjemu ljudstvu.

Bistrica v Rožu, sedež nekdanje znamenite žičarske in žebljarske industrije na Koroškem.

NAŠA LEPA SLIKA

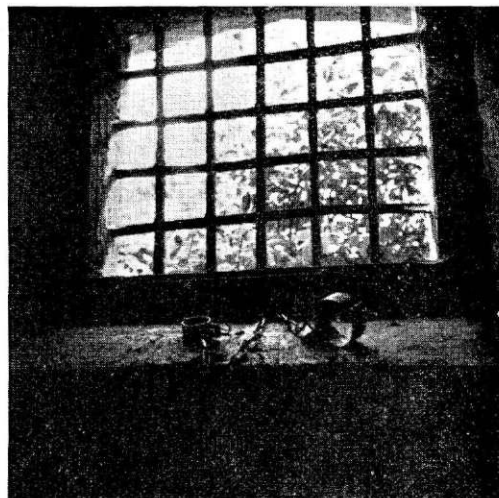
Po nagradnem razpisu
v Tov. vestniku št. 21

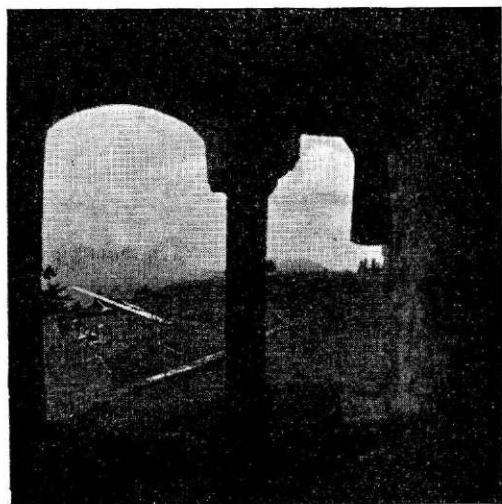
Jeseniški plavž v gradnji

Glejte, že sonce zahaja ...

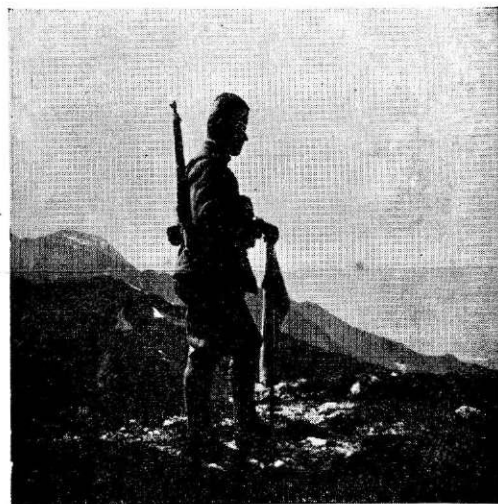

Ječa v blejskem gradu

Naš »C« teren

Pogled z zvonika cerkve Sv. Petra nad Begunjami
na skupino jadrancev

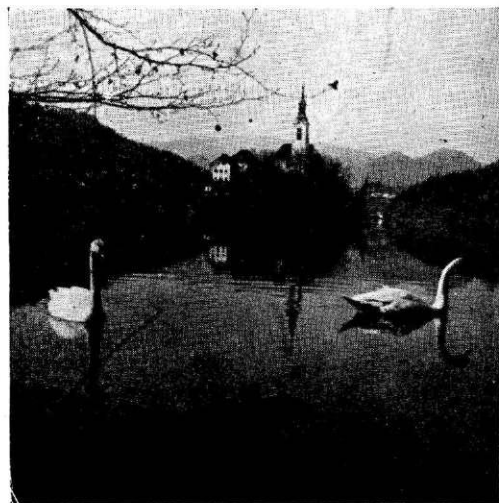
Graničar na Rožci

Služba čuvarjev meje je v planinskem svetu zvezana z
napori in z lepotami gorskega sveta

Belokranjice

Ze bolj pisan pojav belokranjskih žen in deklet
na zagrebški ulici

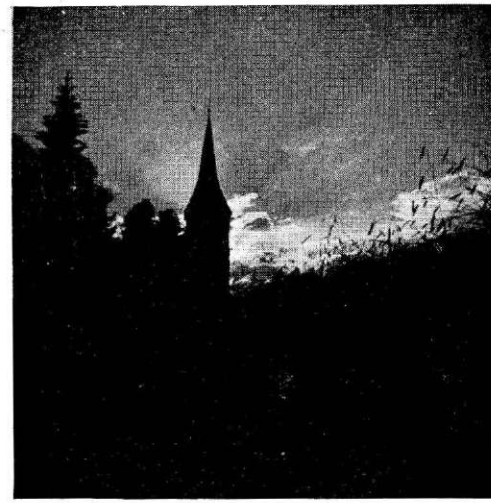

Otok bleški kinč nebeški ...

Slovensko zemljo je Bog obdaril s posebnimi lepotami

Sence v Plavškem Rovtu

Večer pri Sv. Klemenu v Mojstrani

Vse foto Tratnik

Opomba k slikam.

Uredništvo je prejelo že lepo zbirko slik. V teku pol leta pride na vrsto vsak vsaj z eno izbrano sliko. Še enkrat vabimo: slike naj živijo, naj govore, naj bodo prikazi življenja in zanimivosti našega človeka in naše zemlje. Slike naj bodo originali iz življenja.

Avtor teh slik je zajel vsa občutja. Je tehnik, je pesnik in iskalec posebnosti v sliki (pogled z zvonika, klasje v večernem nebu). Zbirke priobčujemo po vrstnem redu, kakor smo jih prejeli.

POROČILO KID

o stanju razprav za zvišanje delavskih draginjskih doklad

Čim so jeseni lanskega leta pod vplivom izrednih dogodkov v inozemstvu nastopili pri nas prvi pojavi, iz katerih se je dalo sklepati, da bo draginja naraščala v izdatnejšem obsegu, smo nemudoma pristopili k podrobnemu študiju za omiljenje teh vplivov. Zavedajoč se odgovornosti za čim smotrnejše pobijanje teh nevšečnih vplivov draginje, smo iskali takoj od početka načine in možnosti, da bi naši uslužbenci ne bili prizadeti v svojih življenjskih potrebah in da bi se zamoglo njihovo udejstvovanje v naših obratih omogočiti pod pogoji, ki ne bi spremenjali kupne moči njihovih dosedanjih zaslužkov. Topogledno smo v izdatni meri izrabili ustanovo naše kašte, ki se je že od vsega početka svoje ustanovitve izdatno uveljavila kot regulator cen življenjskim potrebščinam v naših revirjih. Smelo lahko trdimo, da je prav ta ustanova izdatno pripomogla, da je bilo cenam življenjskih potrebščin v našem okolišju vsaj do neke mere prihranjeno brezglavo in neoprostljivo valovanje navzgor.

Zavedali smo se pa nadalje, da moramo iskati načina, kako prilagoditi uslužbenske zaslužke čim ustrežneje vsakokratnim porastom draginje in to tako, da bi tozadevne razprave potekale po možnosti brez običajnih trenj na osnovah, ki bi zagotovile na enostaven način čim točnejši vpogled in oceno vsakokratnega položaja.

Tako smo od vsega početka postavili načelo, da naj ostane kupna moč zaslužkov naših uslužbencev v bodoče taka, kakor je bila v povprečju prvih osmih mesev lanskega leta. V ta namen smo si ustanovili tozadevno računsko načelo tako, da smo skušali ohraniti razmerje med vsakokratnim življenjskim minimumom 4-članske delavske družine (t. j. neobhodno potrebni mesečni denarni izdatki za hrano, obleko, stanovanje, kurjavo in razno) in vsakokratnimi mezdnimi dohodki, nespremenjeno proti povprečju prvih osmih mesev lanskega leta. Zato smo se poslužili statističnih podatkov iz revije »Indeks«, ki jo izdaja g. Artur Benko Grado v Zagrebu, upoštevajoč razmere v vsej državi, in ki je zlasti v zadnjem času dobila širom naše države splošno priznanje in upoštevanje. Na istih osnovah, kakor jih uporablja »Indeks«, smo potem ocenjevali naše krajevne razmere, pri čemer smo upoštevali vsakokratne prodajne cene v naši kašti za blago, ki se v kašti prodaja, za ostalo blago pa tržne cene na Jesenicah.

Na opisanih osnovah smo potem v prvi dobi uvedli posebne draginjske prispevke za večmesečna obdobja in to s kolektivno pogodbo z dne 18. decembra 1939., deloma za dobo do 1. septembra pr. l. nazaj, deloma z določeno rezervo za naprej, nadalje s kolektivno pogodbo

z dne 22. aprila t. l. in končno s kolektivno pogodbo z dne 28. junija t. l. Z draginjskim prispevkom, kakor je bil določen s to zadnjo kolektivno pogodbo, je bil dokončno izravnani porast draginje od 1. septembra lanskega leta do 31. maja 1940. Za nadalje, to je od 1. junija t. l. naprej se je pa na osnovi računskih razmer mesca maja uvedel stalni mesečni draginjski prispevek, kakor je bilo to določeno v že omenjeni kolektivni pogodbi z dne 28. junija t. l.

Podjetje je v zapisniku, ki je priložen tej kolektivni pogodbi, izrečno izjavilo, da bo skušalo vsakokratni nadaljnji porast draginje izravnati z nadaljnjo prilagoditvijo draginjskih doklad za večmesečna razdobja nazaj, ako bo prosperiteta podjetja to dovoljevala.

Tak je bil položaj do konca oktobra in je kazalo, da delavstvo odnosno zastopniki strokovnih organizacij soglasno pravilno uvidevajo obravnavo teh vprašanj. Malenkostna razlika v presoji se je pojavila le v sestavi oziroma kombinaciji splošnega in lokalnega porasta draginje, pri čemer so pa pojavi, ki so nastali po 1. juniju t. l. brezdvomno popolnoma upravičili zadevno stališče podjetja.

Zastopniki strokovnih organizacij so koncem oktobra izrazili željo, da se pristopi k razpravam o draginjskih dokladah, čemur je podjetje ugodilo. Na tozadevnih razpravah je bilo delavstvu s točnimi računskimi podatki prikazano, da mu na osnovah, kakor so obeležene v kolektivni pogodbi z dne 28. junija t. l., za dobo do konca septembra ne pritiče nikako povišanje draginjskih doklad in to iz razloga, ker so bile mesečne draginjske doklade od 1. junija t. l. naprej sicer odmerjene na osnovi mesca maja, vendar z določeno rezervo, ki je služila izravnavi porasta draginje vse do konca septembra t. l. Šele v mescu oktobru (za kar pa pri razpravah v začetku novembra še ni bilo na razpolago točnih računskih podatkov) se je pojavila razlika med porastom draginje in porastom zaslužkov, ki bi mogla služiti za izračunanje povišanja draginjskih doklad. Tudi pri razpravah v začetku novembra se je s strani zastopnika podjetja ponovno izrečno poudarjalo, da bo podjetje prilagodilo draginjske doklade nadaljnjim porastom draginje, vse v smislu računskih osnov, ki so služile za sestavo kolektivne pogodbe z dne 28. junija 1940.

Podjetje je takoj, čim je imelo na razpolago podatke za mesec oktober, pristopilo k izdelavi načrta za novo regulacijo draginjskih doklad in to tako, da bi na osnovi približnih računov ocenilo položaj do konca decembra t. l. in bi z enkratnim draginjskim prispevkom uredilo zadevo za dobo od 1. junija do konca decembra t. l. za nazaj in z novimi določili pa povišalo mesečne draginjske prispevke od 1. januarja 1941. dalje.

Strokovne organizacije so s kolektivno vlogo z dne 19. novembra t. l., čije besedilo je bilo ponatisnjeno tudi v delavskem časopisju, pokrenile novo tozadevno razpravo. Izrečno poudarjamo, da je imelo podjetje namen, ne glede na to vlogo, pristopiti k razpravi o regulaciji draginjskih doklad, čim je, kakor že rečeno, prejelo računske podatke za oktober in čim je računsko ustanovilo načrt do konca decembra t. l. odnosno od 1. januarja 1941. dalje.

V zvezi s tem namenom je podjetje povabilo delavske organizacije dne 28. novembra t. l. na razpravo, kjer jim je predložilo načrt kolektivne pogodbe o enkratnem draginjskem prispevku za dobo od 1. junija do 31. decembra t. l. in o regulaciji draginjskih doklad od 1. januarja 1941. dalje. Predstavnik podjetja je ob tej priliki delavskim zastopnikom tolmačil obširno računsko utemeljitev tega predloga.

Potrebno je pripomniti, da je slonel zadevni predlog podjetja na točnih podatkih do konca mesca oktobra, medtem ko se je položaj za mesec november in december približno ocenil na podlagi dotedanjih statističnih izkustev, pri čemer je bilo s strani podjetja izrečno pripomnjeno, da se zamorejo eventualne razlike, ki bi izvirale iz nepravilnosti približne ocene, dodatno ponovno izravnati.

Po navedenem predlogu podjetja bi se delavstvu izplačala za dobo od 1. junija do 31. decembra t. l. za nazaj vsota ca. 1.390.000 din kot enkratni dodatni prispevek za izravnavo draginjskega porasta in to aktivnim delavcem odnosno delavkam po 177 din, oženjenim delavcem dodatno za ženo po 170 din in dodatno za vsakega otroka pod 14. letom starosti po 50 din. Od 1. januarja 1941. dalje pa naj bi prejemale aktivno delavstvo na vsako započeto redno dnino po 11 din (mesto dosedanjih 7 din), dodatno za ženo po 260 din (mesto dosedanjih 170 din) in dodatno za vsakega otroka pod 14. letom starosti po 70 din (mesto dosedanjih 50 din).

Te razprave so se nadaljevale dne 29. novembra t. l. in je delavstvo ob tej priliki vložilo protipredlog, ki je v bistvu zahteval: povišanje prispevka za nazaj za ca. 1.450.000 din in istotako zvišanje prispevkov od 1. januarja 1941. dalje za ca. 190.000 din mesečno, utemeljujoč to tako, da naj bi se porast delavskih zaslužkov od 1. septembra lanskega leta dalje pri odmeri draginjskih doklad upošteval le v onem iznosu, ki ga je od 1. septembra lanskega leta dalje vpeljala kolektivna pogodba z dne 14. septembra 1939., medtem ko bi se nadaljnji zadevni porast, ki je bil povzročen po navedbah delavstva z njihovo pridnostjo in večjo izdatnostjo njihovega dela, ne upošteval kot odbitna postavka pri odmeri draginjskih doklad.

S strani podjetja je bilo z računskimi podatki delavstvu točno raztolmačeno, da porasta zaslužkov ni pripisovati mar-

ljivosti odnosno večji izdatnosti dela, temveč po eni strani spremenjeni vrsti produkcije, ki so jo povzročile izredne razmere odnosno izredni značaj naročil, in pa umetnemu dviganju akordnih zaslužkov s strani podjetja z uvedbo novega akordnega sistema. Izrečno je bilo delavstvu raztolmačeno, da računski statistika nikakor ne izkazuje kake povečane marljivosti odnosno večje izdatnosti dela.

Vkljub vsem tem dejstvom je podjetje na razpravi dne 30. novembra t. l. v stremljenju, da zadovolji delavskim zahtevam, delno pristalo na protipredlog delavstva in sicer tako, da je izjavilo svojo pripravljenost, od 1. januarja 1941. dalje zvišati draginjske doklade v polnem iznosu delavskih zahtev. Delavstvo je nadalje vztrajalo na svojih zahtevah tudi za nazaj in je isti dan odposlalo posebno delegacijo k ravnateljstvu, kjer se je nadalje tolmačila želja po povišanem prispevku tudi za dobo do 31. decembra t. l. Delavstvu je bila pri ravnateljstvu ponovno raztolmačena neupravičenost novih zahtev in to s posebnim ozirom na okolnost, da ne gre naknadno za nazaj postavljati dodatnih zahtev, ko so bile vendar osnove za odmero draginjskih doklad s kolektivno pogodbo z dne 28. junija t. l. soglasno določene in da bi vsako tako obravnavanje teh vprašanj moglo za bodoče ustvarjati nemogoče položaje, ko bi podjetje nikdar ne vedelo, koliko je za nazaj zadovoljilo delavstvo in bi moglo biti vedno pripravljeno na to, da bo delavstvo z dodatnimi zahtevami skušalo zviševati vnaprej določene dohodke.

V stremljenju pa, da se do skrajno možne mere zadovolji zahtevam delavstva, je ravnateljstvo povabilo delavske predstavnike na ponovni razgovor dne 1. decembra t. l., kjer je zadovoljilo delavskim zahtevam tudi za nazaj in to v večji meri, kakor je to izraženo v delavskem protipredlogu, vendar na drug način, ki ustrežneje obravnava načelno plat takega pristanka in ki ni kvaren za postopke v bodočnosti. Ravnateljstvo je namreč pristalo na izplačilo difference 1.450.000 din, kakor jo je delavstvo zahtevalo za nazaj, vendar tako, da bi se ta zahteva krila s povečanimi prispevki od 1. januarja t. l. dalje po ca. 120.000 din mesečno, kar bi izravnilo delavsko zahtevo v dobi ca. 12 mesecev, i. t. brez omejitve oz. pridržka o prenehanju izplačevanja teh 120.000 din mesečno, iz česar je jasno razvidno, da je podjetje v bistvu nudilo več, kakor pa je to predvideval delavski protipredlog.

Videti je bilo tako, da so razprave uspešno zaključene in so bili predstavniki delavstva povabljeni na sestanek dne 2. decembra t. l., kjer naj bi se ugotovile računski podrobnosti.

Na osnovi take kompromisne izvedbe bi v bodoče prejemale aktivni delavci odnosno delavke za vsako započeto redno dnino po 13 din, za zakonsko ženo dodatno mesečno po 285 din in za vsakega otroka pod 14. letom starosti dodatno mesečno po 75 din.

Proti pričakovanju je pa delegacija delavstva na sestanku 2. decembra ponovno skušala uveljaviti delno svoj protipredlog in se je morala zaradi tega razprava brezuspešno zaključiti.

Predstavniki podjetja je dne 5. t. m. preko starešinstva zaupnikov sporočil zastopnikom delavstva, da podjetje spreminjevalnega predloga delavstva z dne 2. decembra t. l. ne more osvojiti, na kar je starešinstvo zaupnikov po nalogu zastopnikov delavstva dne 7. t. m. sporočilo podjetju, da delavstvo nadalje vztraja na svojem spreminjevalnem predlogu z dne 2. t. m.

S tem so bila pogajanja brezuspešno odgojena. Tako je bilo odgojeno tudi izplačilo enkratnega prispevka za nazaj v znesku 1.390.000 din vse dotlej, ko bo delavsko zastopstvo svoje stališče prilagodilo zamisli podjetja.

Toliko, kolikor se tiče podrobnosti teh razprav.

Ni naš namen, da bi se na tem mestu bavili z vzroki in nameni takega držanja zastopnikov delavstva. Ugotavljamo le, da nam je to postopanje nerazumljivo in si ga ne moremo razlagati s stališča mezdni interesov delavstva. Kolikor naj bi pa ta nastop služil drugim namenom, smo pa mnenja, da ni priporočljivo, družiti čiste mezdne interese delavstva z drugimi pokreti.

Naš namen ni, da bi s tem poročilom izvajali kakršno koli kritiko, pač pa hočemo in moramo pojasniti vsemu delavstvu čisti potek razprav in obeležiti

svoje stališče — kaj in koliko smo pripravljene delavstvu nuditi.

Izjavljamo pa odločno in nepreklicno, da so brezplodne vsake nade, ki bi računale z možnostjo, da je mogoče s pritiskom odnosno vplivom v kakršni koli obliki in s kakršnega koli mesta spremeniti naše načelno stališče v pogledu dodeljevanja draginjskih doklad, ker se zavedamo in smelo trdimo, da urejamo draginjske doklade na način, ki je pravilen in ki sigurno presega glede smotrnosti obsega in oblike vsake druge vzore.

To smo smatrali za potrebno, da sporočimo delavstvu, da mu tako omogočimo lastno sodbo o poteku vse zadeve.

Srečno!

Jesenice v decembru 1940.

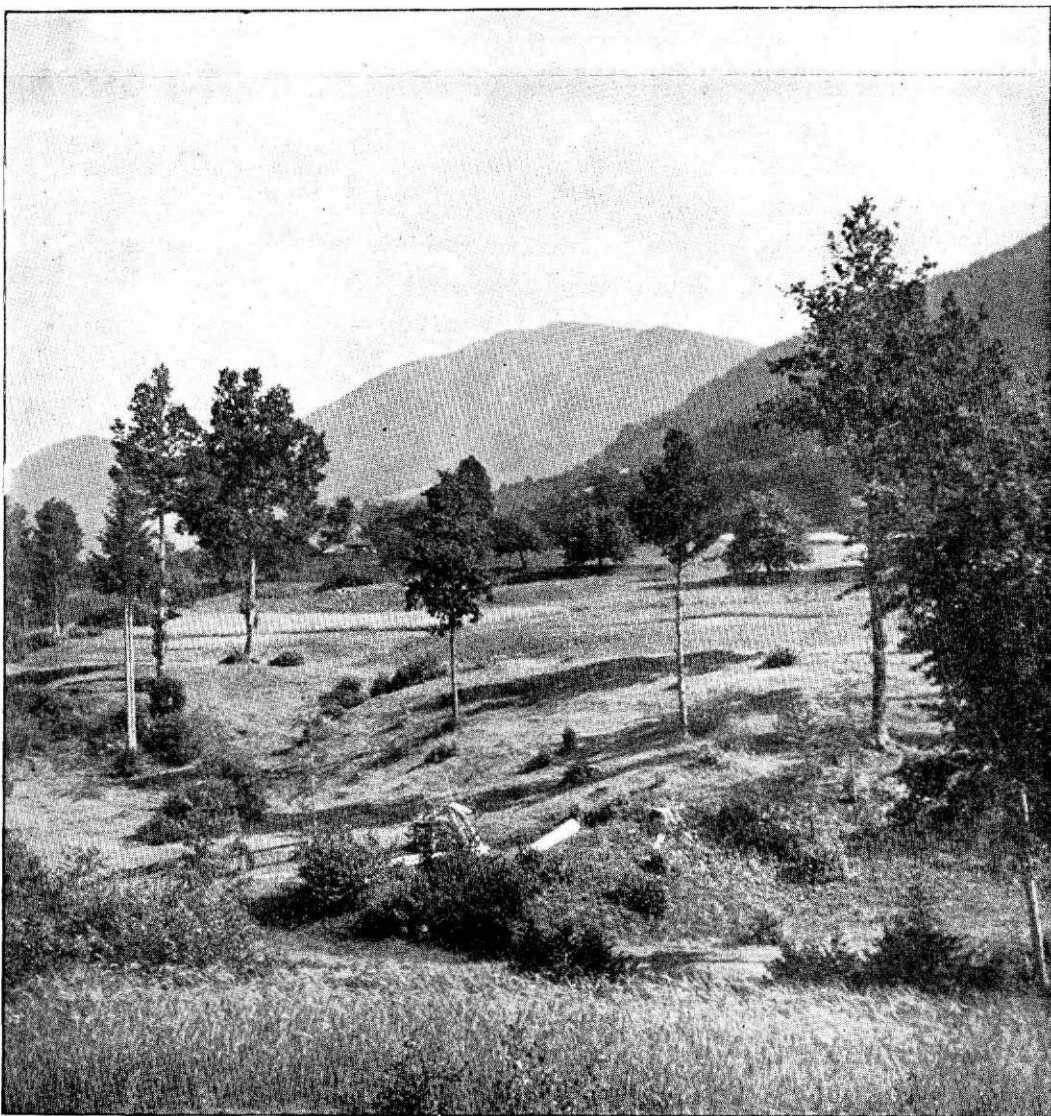
KAŠTA KID OBVEŠČA

Odjemalce prosimo, da blagovolijo vzeti na znanje:

1. Zaradi inventure v kašti od dne 27. decembra do 1. januarja ne bomo izdajali manufakturnega in galanterijskega blaga.

2. Iz istih razlogov bo kašta 31. decembra zaprta ves dan, torej tudi za živila, zato naj si družine oskrbijo vse potrebno za ta dan prej.

URŠLJA GORA NA KOROŠKEM

Uršlja gora je zadnji vrh na vzhodu Karavank; znana je po svojem krasnem razgledu po Koroški, po »žegnanjih«, ko se zbere na gori tudi po 2000 romarjev ter po čudoviti pesmi gorskih zvonov

Foto: Smolej

DR. ANTON KOROŠEC

V noči od petka na soboto preteklega tedna je v Beogradu umrl dr. Anton Korošec. Vest o njegovi smrti je prispela prav, ko so bile strani našega lista že v stroju, zato danes samo kratek spomin.

Z dr. Antonom Korošcem lega v grob sin slovenskega kmetkega doma, ki je zapisal veliko stran v zgodovini južnih Slovanov. Narodni voditelj in politik posebnih odlik, uvaževan in spoštovan državnik svetovnega slovesa ter dober, skromen in pošten človek odhaja v večnost, pogumni soustanovitelj Jugoslavije ter njen bistri krmilar v mnogih težkih preizkušnjah. Stal je na čelu naroda in bil klican na vodstvo države ob najvažnejših trenutkih zavoljo njegove globoke vere v Jugoslavijo in zavoljo njegovih državniških sposobnosti. V srcih Jugoslovancev bo živel kot eden največjih njenih sinov za vse čase.

Vsi listi po lepi in veliki Jugoslaviji brez razlike strank so zapisali o tem možu iskreno besedo vsega priznanja. Zamrla je običajna dnevna politična borba, kakor se to zgodi le ob velikih trenutkih našega naroda. Kakor vse njegovo življenje, tako je tudi odhod dr. Antona Korošča v večnost klic v velikemu skupnemu delu za narod in domovino.

Naš list pa se spominja dr. Antona Korošča tudi kot velikega prijatelja in podpornika gospodarskega življenja. Napisal je več gospodarskih razprav v evropske liste, stal je na čelu združnega gibanja v državi in nikoli ni pozabil na potrebo rasti gospodarstva ožje domovine.

»POZDRAVITE JESENISKE KOVINARJE V MOJEM IMENU IN JIM POVEJTE, DA SE JESENICAM NI TREBA BATI, DA BI IZGUBILE DELO...«

nam je naročil, ko smo v najhujših časih negotovosti posredovali po prestolnici. Kmalu nato je tudi sam obiskal jeseniške železarne. Rast in napredek slovenskega gospodarstva sta imela v državniku dr. Korošču vedno svojega podpornika.

Nad obrati jeseniških železaren plapola žalna zastava, ko se poslavlja dr. Anton Korošec in z njim vsa veličina državniške osebnosti vsega zaupanja in spoštovanja.

PO LEPI SLOVENIJI

(Dalje.)

Po izbornem kosilu smo se vsi trije odpeljali do Hotederšice, prav do državne meje, kjer pa ni bilo videti nič zanimivega; slika na državni meji pri Ratečah je mnogo bolj pestra kot tu. Omembe vredno bi bilo pač, da Italijani to ime od vseh krajevnih na naši strani, baje najteže izgovarjajo ter pravijo dobesedno: Hotedrasika. Naši severni sosedje pa, ko se vozijo skozi Logatec, pravijo: Loka tec, ki se sliši kot Luka-tec.

Lepa vožnja iz Logatca proti Vrhniki ali Nauportusu, kot so stari Rimljani imenovali ta krasen trg, rojstni kraj Cankarja. Prav do izvira Ljubljance oziroma Močilnika sva šla, videla pa le malo, ker se je med tem že zmračilo.

Do Ljubljane sva imela samo 20 kilometrov, pa sva raje napravila »majhen« ovinek, takole nekako 55 kilometrov. Obrnila sva se namreč tja, od koder sva prišla, po Tržaški cesti, a le do deske z

napisom »Na Ceste«, poudarek na zadnjem e. Po stranskih potih sva kmalu dosegla lepo cesto Logatec-Rovte in čez dobro uro sva bila na vrhu tik pod vasjo Rovte. Tu se prične za kolesarja pravi raj, cesta dobra, vedno navzdol in še povrh v senci; vseskozi pa tik državne meje. Sama nisva vedela, kdaj sva prišla v Žiri. Tu imajo v župni cerkvi orgle, baje ene najboljših v Sloveniji, ki jih mojstrsko obvladuje organist in skladatelj Jobst, koroški Slovenec. Tega sva poiskala in rad je ustregel najini želji ter nama cele pol ure igral na ta sijajen inštrument. V zahvalo za uslugo smo »ga« nato v prijazni gostilni onkraj ceste, saj je časa dovolj, najin cilj za danes pa Škofja Loka, do kamor je samo 31 kilometrov.

Vožnja navzdol ob Sori je sila prijetna, le vse prehitro gre. Komaj sva se zavedla, že bereva napis Gorenja vas. Ta

je bila polna letoviščarjev. Tu so originalni, čez cesto imajo napis: »Prosimo, počasi«, namreč avtomobilisti. Na drugem koncu vasi pa: »Hvala«. Vljudni so tile Poljanci. Še par obračajevo kolesa in že sva v Poljanah, rojstnem kraju slavnih slikarjev Šubicev, pisatelja dr. Tavčarja in univerzitetnih profesorjev Ušeničnikov. Malo nato sva se vozila mimo Visokega, kjer ima dr. Tavčar v mavzoleju svoj zadnji počitek. Prijetna je bila nato kopelj v skoraj pregorki Poljanšici. V Škofji Loki pa sva izvrstno prenočila.

Po glavni cesti sem že večkrat vozil, nikoli pa še ne iz Loke čez Soro. Na to sva zavila drugo jutro ter bila še pred osmo uro v Ljubljani. Popoldne pa po Izanski cesti na Ig, to je vas, ki je zelo dolga, a ima najkrajše ime. Nato v hrib na Golo, kjer sva imela najslabšo cesto, kakršno si je mogoče misliti. Prijatelj, ki sva ga šla obiskat, je bil zdoma in pot zastonj. Prenočiti sva morala tam gori, ker naju je noč dohitela. Zjutraj pa na vse zgodaj v največjem digu v Ljubljano nazaj in komaj sva bila pod streho, se je že vtilo in je lilo ves dan, kar pa naju ni nič motilo, ker sva itak imela predviden en dan v mestu. V soboto pa sva imela zopet najlepši dan in sijajno se je vozilo proti Kranju in dalje ob Kokri na Jezersko, kjer sva ostala do ponedeljka. V hotelu »Hlec« so nama pripravili izborna ležišča. Bolj mirnega in solidnega letovišča si ne moreš misliti, kot je to lepo Jezersko za hrbtom Grintovca. Letoviščarjev, zlasti Zagrebčanov, vse polno.

V ponedeljek ob osmih pa sva bila že zopet v Kranju, kjer naju je zanimal ponedeljski sejem. Popoldne sva se odpeljala po cesti na Šenčur, Komendo in Kamnik. V Stranjah, 4 km nad Kamnikom, sva se ustavila pri prijatelju, ki naju je naslednje jutro spremil do izvira Kamniške Bistrice. Tudi tu še nisva bila nikoli v življenju. Do izvira smo hodili nad dve uri, nazaj pa sva bila s kolesi v četrto ure. Nepozabna nama ostane slika, ki sva jo gledala izpred prijaznega Kamniškega doma na gorske velikane.

(Dalje.)

Črna pri Prevaljah, od koder se rekrutirajo rudarji za svinčene rudnike v Peči in za delo v topilnicah v Žerjavu

Ing. Lev Pipan:

RAVNANJE Z NAPRAVAMI IN ORODJEM ZA ACETILENSKO VARJENJE

PRAVILA

za ravnanje z acetilenskimi sesalnimi varilniki in rezalniki

Splošno

1. Poleg naslednjih pravil je vestno upoštevati tudi morebitna posebna navodila, izdana od dobaviteljev.

2. Ravnaj z gorilnikom strokovnjaško; pomni, da gorilnik ni kladivo, ne udarjaj z njim in ne meči ga; pazi zlasti na šobo.

3. Bodi s prižganim gorilnikom skrajno previden. Z lahkomišelnostjo utegneš povzročiti sebi in sodelavcem težke opekline.

4. Če med delom za kratek čas odložiš prižgan gorilnik, ga položi ali obesi tako, da ne more sam od sebe spremeniti lege. Strogo je prepovedano, obešati prižgan gorilnik ob jeklenko — nevarnost težkih eksplozij.

5. Na montažah in pri daljših (večdnevni) prekinitvah dela spravi gorilnik z vstavki in ostalim orodjem v za to pripravljene orodne škatle.

6. Uporablaj vedno trenutnemu delu ustrezajočo številko (velikost) šobe. Podatke najdeš na škatlici za šobe.

7. Olje in mast ne spadata h gorilniku, zlasti ne v njegovo notranjost. Čisti kisik v dotiku z oljem ali mastjo povzroči težke eksplozije.

8. Sesalni gorilniki so zelo občutljivi za motnje v sesalniku. Pri menjavanju vstavkov pazi, da pritisneš vstavek do kraja v ročaj. Nezadostno pritrjeni vstavki utegnejo povzročiti eksplozijo.

Prižiganje — ugašanje

9. Acetilenski gorilnik prižgeš na plamenu, ob žarečem predmetu ali z iskro edinole takole: **najprej odpreš pipo za kisik** (pri rezalniku pipo za kurilni kisik) in z dlanjo poizkusiš, če kisik piha iz šobe. Če čutiš, da kisik ne piha, ne odpiraj pipe za aceten in ne prižigaj, da ne povzročiš nesreče. Če si se prepričal o pihanju kisika, odpri acetilenovo pipo in prižgi. Če je pritisk kisika premočen, plamen odpihne — pripri nekoliko pipo.

10. Pri montažnih acetilenskih razvilnikih pusti po vsaki novi polnitvi karbida pihati acetilen vsaj 1 minuto neprižgan, da izgine za eksplozijo nevarna mešanica acetilena in zraka.

11. Ne boj se poka, ki nastane pri prižiganju gorilnika — prav nič ni nevaren.

12. Pri ugašanju zapreš **najprej acetilen, nato kisik**. (Na nekaterih vrstah gorilnikov sta pipa za aceten in kisik združeni; pri teh se odpiranje in zapiranje kisika in acetilena vrši seveda istočasno.)

Ustaljevanje plamena

13. Prižganemu plamenu daš **najprej preveč acetilena** (jedro zabrisano) in nato z zapiranjem acetilenove pipe na gorilniku naravnas na ostro jedro.

14. Pri rezalnikih odpri po ustalitvi plamena še pipo za rezalni kisik in po potrebi z zapiranjem acetilena ponovno uravnaj jedro. Rezalni kisik nato takoj spet zapri.

15. Pri vsaki prekinitvi rezanja takoj zapri pipo za rezalni kisik in pri ponovnem začetku dela spet preiskusi jedro po točki 14.

Udar plamena nazaj v gorilnik

16. Udar plamena nazaj v gorilnik nastopi najčešče pri prižiganju, če sploh ni kisika ali ga je premalo; dalje med delom, če se šoba preveč razgreje. Pomni, da utegne biti udar nazaj nevaren za tebe in sodelavce, razen tega kvvari napeljave in orodje.

17. Če nastopi udar nazaj, ne vrzi gorilnika od sebe, temveč takoj zapri **najprej acetilenovo** in nato še kisikovo pipo. Ogenj v notranjosti bo tako ugasnil v najkrajšem času (5 sekund), kar ugotoviš po tem, ker preneha značilno piskanje v notranjosti gorilnika. Ne odpiraj pip, zlasti ne acetilenove, preden nisi uverjen, da je ogenj v notranjosti udušen.

Hlajenje

19. Če je postala med delom šoba prevroča, zgubi jedro plamena pravilno obliko odnosno nastane udar plamena nazaj. Ohladi šobo v vedru mrzle vode, ki jo imej vedno pripravljeno ob sebi.

20. Gorilnik smeš vtakniti v vodo samo z **odprto kisikovo in zaprto acetilenovo** pipo.

Čiščenje gorilnikov

21. Na površini šobe prilepljene kaplice, nabrizgane iz raztaljene kovine, se utegnejo pri daljši uporabi nabrati v plast, ki jo sme varilec odstraniti le z rahlim drgnjenjem s finim smirkovim platnom. Pazi, da je zlasti ustje šobe vedno čisto.

22. Zamašene šobe sme varilec čistiti samo s šilastim koščkom trdega lesa ali z mehko medeno ali bakreno iglo. Strogo je prepovedano uporabljati jeklene igle, ker se s tem razširijo ustja in postane šoba nerabna.

23. Zamašeno šobo, ki jo varilec z gornjimi sredstvi ne more popraviti, smejo na varilečevo zahtevo povrtavati od obratovodstva poverjene osebe s posebnimi spiralnimi svedrčki ustrezajoče debeline.

24. Šobe, ki jih nikakor ni mogoče med delom samim očistiti, zamenjaj v skladišču z dobrimi ali novimi.

25. Zaradi večkratnega povrtavanja razširjene šobe, ki dajejo jedru nepravilno obliko, prav tako zamenjaj v skladišču z novimi. Manj razširjene šobe popravi orodjar sam s tem, da zoži ustje z lahimi udarci, na kar ustje povrta z ustrezajočim spiralnim svedrčkom. Močno razširjene šobe vzemi iz obrata.

26. Vsak mesec mora biti vsak gorilnik temeljito očiščen s paro. Čiščenje vr-

ši orodjar, ki odklopi cevi za kisik in aceten in na njihovo mesto priklopi vod pare z 1 do 2 atm. pritiska in temeljito izpiha notranjost.

Odprava drugih nedostatkov

27. Uhajajoči plin ne pomeni samo materialne izgube, temveč lahko povzroči tudi nevarne eksplozije. Od časa do časa se prepričaj o tesnosti vseh priključkov od vodne zapore do šobe. Vsako opaženo netesnost skušaj takoj odpraviti. Če ne moreš sam, javi takoj mojstru.

28. Zaradi menjavanja vročine razrahljane šobe, ki spuščajo pri navoju (plamenčki), pritegni previdno s primerim ključem. Če to ne zadošča, vrni gorilnik v skladišče.

29. Gorilnike z netesnimi pipami zamenjaj takoj v skladišču z dobrimi. (Brušenje tesnilnih ploskeh in sedežev pip vrši strokovnjak najbolje s kašnato zmesjo olja in steklenega prahu. Brusi z vso previdnostjo. Nato pipo dobro očisti in namaži z zmesjo voska in loja.)

30. Ob priliki rednega mesečnega čiščenja gorilnikov s paro se prepričaj orodjar, če kisik res sesa na priključku za aceten. V ta namen odklopi acetilenski vod, odpri obe pipi in s prstom poizkusi sesalni učinek na nastavku za priključek acetilena. Morebitne napake takoj popravi. Sesanje preiskusi tudi po vsakem popravilu gorilnika. Gorilnik s slabim sesanjem ne sme v obrat.

* * *

SLOVENSKE PLANINE CVETO

Za literarnim večerom ljubljanskih mladih književnikov smo imeli na Jesenicah drugo novost, ki jo lahko imenujemo uspešno kulturno prireditve. Znani alpinist in fotoamater je pod okriljem jeseniške podružnice SPD predvajal in tolmačil cvetje v naših gorah. Slikovno predavanje je bilo pravo umetniško in znanstveno delo. Takoj se je videlo, da snov ni bila nabrana zaradi reklame ali zaradi imena, temveč kakor pravo doživetje človeka svojih planin. Šli smo v gore z njim jih doživljali z njim, kakor bi čitali knjigo velikega ustvarjalca. Kako neizmerno lepše so mu bile planine kot pa tolikim planinskih coklarjem, ki lazijo po veličastni prirodi kakor uši po okrasju. Bilo je pravo kulturno predavanje, ker je bilo posvečeno lepoti in vzgoji k dobremu. Naša javnost, naše vasi in naša mesta naj bi povabili g. Smoleja, da bi nastopil s tem svojim prikazom po vsej domovini, ker je to kulturno in znanstveno delo, ki vzbuja in vzgaja k vrlinam, ki predstavlja naše gore v vsej veličastnosti in ki vabi človeka, da jih obiskuje in spoštuje in se v njih čaru obnavlja.

Kulturno prireditve so obiskali ravnatelj KID, gosp. dr. inž. Klinar, z gospo soprogo, številni predstavniki jeseniškega kulturnega življenja iz vseh stanov in poklicev, četudi je bila skromno najavljena.

Taka predavanja po domovini bi bila nehoti najlepše vabilo v kraljestvo slovenskih gor, zato moramo podružnici SPD na Jesenicah čestitati tudi v tem pogledu.

ZIMSKOŠPORTNE IGRE KID

z medmestnim tekmovanjem

RAZPIS IN PROGRAM

za III. zimskošportne igre KID v dnevih 11. in 12. januarja 1941 na Jesenicah in Rožci

Kakor lansko leto razpisuje KID tudi letos za svoje sodelavce in svojce zimskošportne tekme.

Kot posebnost letošnjih zimskošportnih prireditev bo medmestno tekmovanje tekmovalcev zastopnikov mest Ljubljane, Maribora, Celja, Trziča in Jesenic in verjetno tudi tekmovalcev iz inozemstva.

PROGRAM :

Sobota, 11. januarja 1941.

Tekmovalni prostor: športni stadion KID — Pod Mežakljo.

1. Ob 14. uri — vztrajnostni tek na 18 km za verificirane tekmovalce, zastopnike mest in event. inozemske tekmovalce. Proga z višinsko razliko ca. 150 m, kraj: okolica Jesenic.

2. Ob 14.20 uri — vztrajnostni tek na 4 km za neverificirane tekmovalce z višinsko razliko 60 m. Na tej progi juniorji ne morejo tekmovali.

3. Ob 14.30 uri — patrolni tek juniorjev na progi 8 km. Patrole trojic. Starostna doba juniorjev: rojeni v letu 1922 do 1926. Mlajši ali starejši k tekmovanju ne bodo pripušteni.

4. Ob 19.30 uri — hockey tekma s sodelovanjem dveh moštev športnega kluba Ilirije iz Ljubljane.

Nedelja, 12. januarja 1941.

Tekmovalni prostor: Rožca, Sv. Križ, cesta Sv. Križ - Jesenice.

5. Ob 9. uri — veleslalom na 2 km z višinsko razliko 450 m za verificirane tekmovalce in tekmovalke kakor pod točko 1. Nastopno mesto in cilj na pobočju Rožce.

6. Ob 9.30 uri — veleslalom na 1 km za neverificirane tekmovalce z višinsko razliko 150 m. Na tej progi lahko tekmujejo tudi juniorji, toda le oni, ki so rojeni leta 1922 do 1926. Cilj na Komarjevem prmtu.

7. Ob 10 uri — slalom za skupine:
a) dame;
b) obratovodje in višji uradniki;
c) ostali sodelavci.

Proga dolga 300 m. Višinska razlika ca. 50 m. Cilj na Komarjevem prmtu.

8. Ob 10. uri — sankajska tekma na cesti od Sv. Križa do Čuferja na Jesenicah. Tekmuje se eno- in dvosedežno, ocenjuje se ločeno. Nastopno mesto pri kapelici sv. Avguština.

9. Ob 15. uri — skakalna tekma na skakalnici na Javorniku ali Jesenicah za verificirane in neverificirane tekmovalce, seniorje in juniorje.

10. Ob 19. uri — drsalna produkcija gostov in domačih drsalcev na stadionu SK Bratstva pod Mežakljo.

11. Ob 20. uri — razglasitev rezultatov, razdelitev nagrad in zaključek zimskošportnih iger po g. ravnatelju dr. ing. Klinarju.

DOLOČILA :

Pravico nastopa imajo vsi sodelavci KID in ona mladina, katerih starši so zaposleni pri pri gorjem naslovu. Tekmuje se po pravilih JZSS.

Za skupino tekmovalcev slalom na progi 300 m pa veljajo sledeča pravila:

1. Tekmuje lahko vsak obratovodja oz. nedeljski smučar, zaposlen pri KID.

2. Dovoljeno je jahanje palic, zaviranje s telesom ali kako drugače, odpenjanje ali zamenjava smuči. Dovoljena je tudi nošnja smuči, vendar s pridržkom, da se presmučajo vsa vratca. Dovoljena je tuja pomoč pri padcih.

3. Tekmovalci teh skupin se razdelijo na starostne razrede in sicer:

- tekmovalci v starosti od 30 do 35 let,
- tekmovalci v starosti od 35 do 40 let,

c) tekmovalci v starosti od 40 do 45 let,

č) tekmovalci v starosti od 45 do 50 let,

d) tekmovalci v starosti nad 50 let.

Ocena tekmovalcev se vrši po handicap sistemu takole:

Tekmovalci stari pod 30 let morajo presmučati vso, 300 m, progo.

Tekmovalci stari od 30 do 35 let smučajo na progi dolgi 295 m.

Tekmovalci stari od 35 do 40 let smučajo na progi dolgi 285 m.

Tekmovalci stari od 40 do 45 let smučajo na progi dolgi 270 m.

Tekmovalci stari od 45 do 50 let smučajo na progi dolgi 250 m.

Tekmovalcem starim nad 50 let se proga od 250 m za vsako leto skrajša za 5 m.

4. Vsak telovadec mora presmučati vso progo, kakor je zgoraj navedeno in vsa vratca, drugače je diskvalificiran.

5. Za mesto velja dosežen čas v vsaki skupini.

6. Pritožbe rešuje vodstvo tekmovanja na licu mesta. Zoper razsodbo vodstva ni priziva.

UDELEŽBA :

Nastopiti so dolžni vsi verificirani tekmovalci, ki so zaposleni v obratih KID. Tekmovalce v ostalih skupinah vabimo k številni udeležbi. Vsak tekmovalac tekmuje na svojo odgovornost. Tekmuje se po pravilih JZSS.

NAVODILA :

V soboto, dne 11. januarja 1941, in v nedeljo, 12. januarja, morajo dobiti vsi prijavljeni tekmovalci neplačani dopust oz. se jim omogoči zamenjava izmene.

Ob 13. uri — zbor vseh udeležencev iger v tovarni KID na Jesenicah na prostoru pred gasilskim domom. Ta prostor bo razdeljen na posamezne obrate ter bodo ti označeni z vidnimi napismi. Vsak tekmovalac naj poišče svoj obrat oz. obrat, v katerem službujejo njegovi starši. Vodniki obratnih skupin formirajo s pomočjo rediteljev gasilske čete svoje tekmovalce v četveroredce. Smuči in palice so povezane tako, da se nahajajo krpice pri krivinah smuči. Vsi udeleženci nosijo tako povezane smuči na levi rami. Na zbornu mesto so dolžni priti vsi tekmovalci, ki so se prijavili za katero koli panogo. Sankači pridejo na zbornu mesto s sankami, ki jih nosijo na ramah. Na zbornem mestu se razdelijo štartne številke, ako se te niso že prej razdelile. Štartne številke se nosijo na prsih. Ob 14.15 uri krene sprevid tekmovalcev iz tovarne po glavni cesti skozi Jesenice na tekmovalni prostor, t. j. na travnik na Plavžu. Sprevid se razvije po sledečem vrstnem redu:

državna zastava — nosijo trije tekmovalci, godba, zastava športnih iger KID, predsedstvo in gostje, sodniški zbor,

gostje — tekmovalci iz Maribora, Ljubljane, Celja in Trziča,

tekmovalci posameznih obratov KID, reševalno moštvo gasilske čete KID.

Po prihodu na tekmovalni prostor se izvrši razpored tekmovalcev po določenem načrtu, na kar sledi svečana otvoritev iger. K tekmovanju na Rožco naj pridejo vsi prijavljenci pravočasno in vsaj pol ure pred pričetkom svoje discipline na nastopno mesto.

V nedeljo zvečer po končani produkciji na igrišču SK Bratstva sledi svečani zaključek iger z nagovorom tehn. ravnatelja g. dr. ing. Klinarja. Vsi sodelujoči se zberejo ob 20. uri na igrišču. Z igranjem drž. himne, s spuščanjem zastave se zaključi program III. zimskošportnih iger KID na Jesenicah.

PRIJAVE :

Prijaviti se je treba do 27. decembra t. l. Nikakih naknadnih prijav se po tem terminu ne bo sprejemalo. Zrebanje nastopnih števil se bo vršilo dne 30. decembra v konferenčni sobi gradbenega oddelka ob 14. uri. K zrebanju se bo pripustilo zastopnike obratov. Prijavo, vsakdo, ki se bo prijavil, svojeručno podpiše. Prijavijo naj se izključno samo tisti, ki bodo v resnici tudi nastopili.

Prijave sprejemajo in pri spodaj navedenih naj se tekmovalci tudi javijo:

1. Za obratovodje — g. Bernhard Anton.
2. Plavž — Svetlin Bernard, hrcnovca — Bregant Jožef.
3. Martinarna — Žnidar Emil, apnenca — Culjkar.
4. Železniški oddelek — Riko Požencel, Medja Franc.
5. Žična valjarna — Gročelj Anton.
6. Hladnovaljarna, žičarna, žebljarna — Svetlin Anton.
7. Cevarna — Mesarič Anton.
8. Strojni oddelek — mehanična, tesarna, mizarna, livarna — Sušnik Ladislav.
9. Kotlarna I — Fležar Franc.
10. Kotlarna II — Markez Ivan.
11. Elektro oddelek — Krušič.
12. Opekarna — Gabršek.
13. Ekonomat — Štolcar.
14. Prostor — Mrak Miro.
15. Vajenška šola — Pečan Ivan.
16. Inspekcija dela - mezdni urad — Pohar Silva.
17. Konstrukcijski oddelek — Čop Jaka.
18. Kaša — Zupan Stanko.
19. Glavna pisarna — Ravnik Stanko.
20. Javornik I — Odlasek Ciril.
21. Javornik II — Homovec Bogo.

Vajenška šola štarta na III. zimskošportnih igrah kot enota za sebe. Vsak, ki nosi znak vajenške šole, čeprav je zaposlen po posameznih obratih, mora štartati za vajenško šolo. Drugi obrati teh vajencev ne morejo prijavljati.

DARILA

Prvi trije tekmovalci v vsaki skupini prejmejo častna darila. Alpska in klasična kombinacija se ne ocenjujeta. Zmagovalci posameznih panog prejmejo naslov prvaka KID v tisti panogi za leto 1941.

ZA PREHODNI POKAL PREDSEDNIKA A. WESTNA

veljajo sledeče določbe:

1. Pravico tekmovanja za prehodni pokal imajo vsi obrati in pisarne, katerih prejšnja razdelba je veljavna tudi za sestavo moštev za to tekmovanje.

2. Pokal preide v trajno last onega obrata ali pisarne, ki si ga bo priboril dvakrat zaporedoma ali trikrat v presledkih.

3. Tekmuje se v vztrajnostnem teku, v veleslalomu in skokih, vendar pa ni rečeno, da se mora tekmovalci samo v teh panogah ter se po potrebi ta točka lahko spremeni.

4. Vsak obrat ali pisarna lahko postavi poljubno število tekmovalcev, vendar se pa ocenjuje pri teku 3, pri veleslalomu po 3, pri skokih po 1 in v obratovodski skupini po 1 tekmovalce. Sankanje 1 tekmovalce eno- ali dvosedežno.

5. V primeru, če zmagovalec pri drugem tekmovanju pokal izgubi, dobi v zameno diplomo kot dokaz, da si je v dotičnem letu priboril pokal in z navedbo skupne ocene. Na pokal sam se sproti vgravirajo vsakokratni zmagovalci.

6. Če bi se dogodilo, da dva konkurenta dosežeta enako končno oceno, tedaj odloča zmagovalca večje število prvih mest.

7. Vse pritožbe rešuje vodstvo tekmovanja, katerega razsodba je končno veljavna.

INFORMACIJE

dobite pri vodstvu tekmovanj. Preložitev tekem in event. spremembe se bodo pravočasno javile. Objava športnih rezultatov se bo izvršila tudi na tekmovalnem prostoru z zvočnikom.

SANITETNO SLUŽBO

bodo na tekmovalnem prostoru vršili člani naše gasilske čete ter bodo sanitetne postaje vidno označene. Istotako bodo kot reditelji fungirali člani gasilske čete KID ter naprosimo vse udeležence, da se njihovim odredbam brezpogojno pokoravajo.

SODELAVCI!

Dolžnost nas vseh je, da se tekmovanja udeležimo v čim večjem številu. V naših vrstah se nahajajo najboljši zimskošportni tekmovalci, ki so že večkrat častno zastopali naše ime pred očmi vsega sveta, ki je občudoval njihovo voljo, borbenost in disciplino. Naše III. zimskošportne igre morajo biti dokaz istih vrlin, predvsem pa dokaz naše sposobnosti, discipline in odlične organizacije. V naši, da bo naše vabilo našlo ugoden odmev v vaših vrstah, vam kličemo iskren pozdrav in smuk!

Vodstvo

P. n.

RAVNATELJSTVU KID,

Jesenice - Fužine.

Podpisani stanovalci v Javorniškem Rovtu in obenem vsi člani velike delovne vzajemnosti KID izrekamo s tem najiskrenejšo zahvalo za ugodno rešitev naše prošnje za napeljavno električnega toka.

Podjetje je pokazalo razumevanje za potrebe malega človeka; mi pa se bomo vedno, kadar koli nam zasveti luč, s hvaležnostjo spomnili, da nam je to dobrino poklonila Kranjska industrijska družba.

Tako je treba, podjetje z delavstvom in delavstvo s podjetjem, ker vsi imamo en cilj: prospek industrije, prospek ljudstva in države.

Javorniški Rovt 29. nov. 1940.

Kogovšek Anton I. r.

Rekar Anton I. r.

Noč Jožef I. r.

Noč Pavel I. r.

Zaveljcina Anton I. r.

Prip. Priobčujemo gornji dopis dobesedno zaradi lepe vsebine v misli na obojestransko sodelovanje za istimi cilji. Ustvarjati dobrine, to je naš cilj, kajti vse so namenjene gospodarski, socialni in kulturni rasti vseh.

NOVICE opomini iz sodobnega življenja

Slaba stran propagande v vojni. Sedanjo vojno spremlja na obeh straneh močan aparat propagande. Vsak uspeh lastne ali neuspeh nasprotne strani zve najbolj oddaljena vas takoj, da se lahko takoj navdušuje. Navduševanje je potrebno, razpoloženje lahko ogromno koristi. Pred kratkim pa je bila odkrita slaba stran preveč navdušene propagande. Vojna gre namreč proti koncu, nekdo bo pač zmagoval, nekdo premaganec, nekdo bo torej na vse vrage plačeval odškodnino. Ugotovitev odškodnine je važna stran mirovnih pogajanj ali diktatov. Za ugotovitev odškodnine sedaj obe strani zbirata podatke po nasprotnikovi propagandi. Vsaka propaganda namreč veliko našteva, kaj je sovražnik vse izgubil, kaj je uničenega, koliko brodovlja, koliko letal, koliko mest itd. Nasprotnik kar tista poročila zapisuje, da bo nekoč dokazal, koliko bo treba plačati odškodnine. Seveda bo treba sedaj bolj paziti pri naštevanju sovražnikovih izgub, da pozneje ne bo treba preveč plačati. Tega se zavedata obe vojujoči se stranki.

Zopet vojna. Kratko o tem poslu: Malo je zastala stvar, ni čuda, vsak se naveliča, celo čitatelj poročila o zmagah postane preveč, ker vojna je le nekaj sovražnostnega. Bolj živahno je v Grčiji odnosno sedaj že v Albaniji, kjer Grki malo napredujejo. Pri tem pa beremo lepa slovanska imena, kakor Mokra planina, Podgradec, Podgorje, Gorica (Korica). Tam v bližini so že Žirovnica in Breza (kakor

pri nas Žirovnica in Breznica). Vse te planinske kraje so nekoč naselili Slovani in jim dali lepa imena.

Med Nemčijo in Anglijo ni bojne črte, nego si državi kar zaledje uničujeta. Nekdo je rekel, da bi bilo bolje, če bi vsaka država kar doma bombardirala, bi vsaj nekaj bencina prihranili. Bombe padajo po hišah, po tovarnah, po mostovih in cestah in lukah, v zrak leti vsevprek, ljudje pa berejo in se čudijo, kako krasno se da kaj uničiti.

GOSPODARSKE NOVICE

Proizvodnja v Ameriki narašča iz dneva v dan. Že sedaj je proizvodnja za ca. 30 % večja v vseh predmetih, kot pa je bila v povprečju zadnjih 4 let. Kdo pa naj bi delal sedaj, če ne Amerika, ki ima vsega v izobilju, poleg tega pa mirna tla in mirno nebo.

Ne samo pri nas, nego tudi v Italiji so porabo bencina še bolj omejili. Nočne in nedeljske vožnje so prepovedane tudi z avtomobili na plin.

Živil na grmade imajo v Ameriki, v Kanadi, Avstraliji in Argentini. Kam bodo šli z njimi. V Evropi pa strižemo karte in gledamo, kaj bo. Pri vsem tem pa uničujemo še dobrine, ki so bile težko ustvarjene. Neki francoski kritik je napisal svoj čas: Od Pariza do Peruje, od Japana do Rima je človek hujši in neumnejši kot živina... To bo še danes v mnogem resnično, kajti le tako moremo razumeti uničevanje dobrin na zemlji.

Italijanska ofenziva proti Grčiji poteka sedaj nekako v sredi Albanije. Grki namreč branijo svojo svobodo.

ali pa v veliki premoči, zato je vprašanje, kako dolgo bodo Grki mogli vzdržati. V teku prve italijanske ofenzive so Grki zavzeli že eno tretjino Albanije.

Turki so najprej energični in dosledni v odločitvi ohraniti svobodno domovino, potem pa so še dobri trgovski prijatelji z vsemi državami. Živahno trgovino imajo z Nemčijo, z Anglijo pa so pravkar sklenili uspešno trgovsko pogodbo. Nič slabega ne želijo sebi niti drugim.

Povišanje potniških tarif na železnicah. S 1. januarjem bodo pri nas zvišane cene potniških kartam na železnici za ca. 20 %. Tako javljajo z merodajnega mesta (Jug. kurir). Mi to kar verjamemo, da ne bo presečenja. Take stvari so prej verjetne, kot pa kake druge.

1300 metrov globok rudnik. Rudnik Gorlovka-Vostočnaja v Rusiji, v katerem bodo kopali premog, bo globok sprva 110 m, potem pa bo prišel celo nad 1300 m. Že velika globina za vrtanje pod zemljo, zato bo opremljen z najmodernejšimi napravami izvoza in ventilacije.

Število porok v naši državi je dognal dr. Kostić v svoji razpravi. Dr. Kostić pravi, da je bilo na 1000 prebivalcev v posameznih letih sledeče število porok:

leta 1920.	15,6
„ 1921.	13,2
„ 1922.	10,7
„ 1923.	10,4
„ 1924.	9,1

potem vsa leta nekako enako, dokler, da ni leta 1932. število porok padlo na okrog 7 na 1000 prebivalcev. 7 porok na 1000 prebivalcev je ostalo vse do leta 1937., dokler so podatki zbrani. Vidimo torej, da je število porok padlo. Kako tudi ne, saj se človek kar tako tja v en dan, če nima zaposlitve, ne more poročiti. Značilno pa je, da je v predvojni Srbiji število porok bilo znatno višje in nad vsemi državami v Evropi.

Ogromne žetve v Kanadi. V Kanadi (angleška dežela) so letos pridelali toliko pšenice kakor še nikoli prej. To se krasno sliši, toda daleč daleč so planine...

Cene bombažu v Ameriki padajo, marsikje pa bombaža primanjkuje. Take razlike nastajajo v vojnih dobah, kar gotovo ni koristno. Avstralija pa bo izvažala volno v Kanado, kjer jo bo dala v skladišča za boljše čase. Tudi to je posledica vojne.

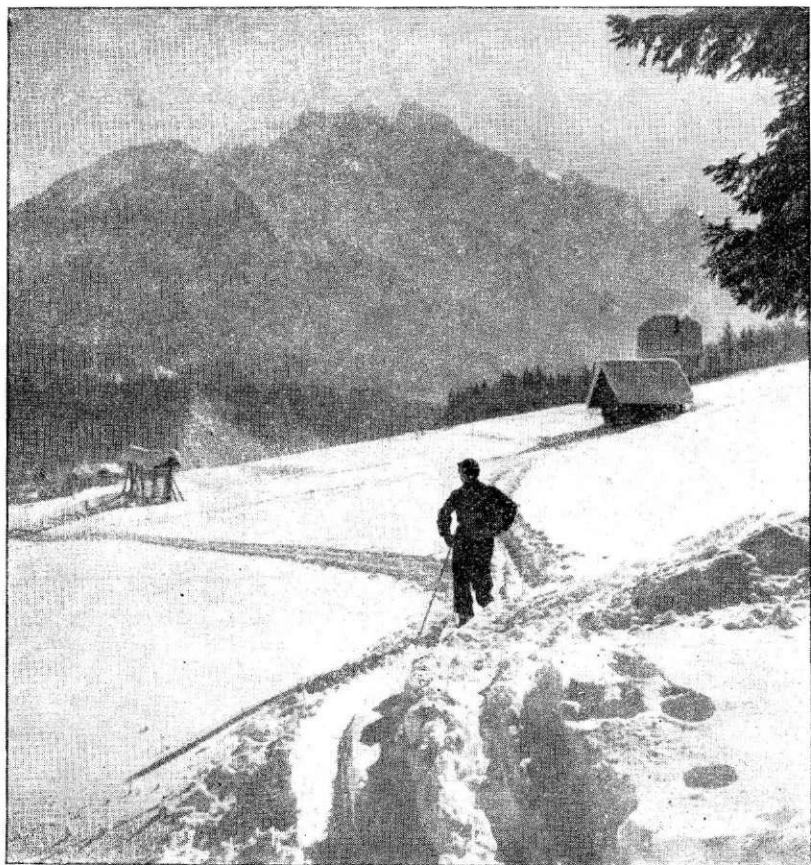

Foto: Smolej

Iz okolice
Kranjske gore

ŠPORTNE VESTI

NAŠ TRENER

Športnemu svetu Jugoslavije, Balkana in Srednje Evrope je že znano ime in so znani uspehi lahkoatleta g. Janeza Gabršeka, sedaj uradnika KID na Jesenicah. Ja-Gabršek deluje v lahki atletiki in v plavalnem športu že nad 15 let. Tekmoval je na raznih narodnih in mednarodnih prireditvah doma, v Grčiji, Bolgariji, Turčiji in Romuniji, Nemčiji in Italiji, dalje v bivši Avstriji, Češkoslovaški. Na sliki ga vidimo pri teku na 800 m na Masarykovem stadionu v Pragi, kjer je postavil nov slovenski rekord. Prav tako je postavil svoj čas slovenske rekorde na 400 m in 500 m (tu tudi jugoslovanski rekord). V raznih štafetah je še vedno slovenski, jugoslovanski in balkanski rekorder. Leta 1929. je postavil slovenski rekord pri plavanju na 1500 m.

Janez Gabršek

Gospoda Gabrška smo naprosili, da bo tolmač športnemu prizadevanju naše mladine. Smotnost in uspehi našega trenerja jamčijo, da bo kovinarska mladina rasla v uspehih plemenitih športnih tekem. Podrobnosti o treningu posameznih strok na stadionu KID bodo objavljene v naslednjih obvestilih pod to rubriko.

»SLOVENSKI SMUČAR«

Slovenska zimskošportna zveza na Jesenicah je izdala svoj list z naslovom »Slovenski smučar«. Prva številka lista, ki izhaja na Jesenicah, je pokazala koristno in lepo vsebino. Sodelujejo znani organizatorji zimskega športa in znani prvaki, kakor Smolej, Praček, Jože Činkovic, Ravnik Stanko. List je lepo urejen in lično opremljen. V središče zimskega športa Jugoslavije — na Jesenice — tak list tudi spada.

Podprimo list naših smučarjev vsaj z naročnino, da ga okrepimo in ohranimo naši smučarski prestolici.

Zmagovalci na belem polju

Tekmovalci, ki so bili poklicani na trening za III. zimskošportne igre KID:

Slalom — smuk

Gg.: Bertoncely Joža, Koblar Stanko, Miceli Leon, Mrak Marjan, Praček Ciril, Ropret Ivan, Saksida Ivan, Torkar Rado, Štrumpfeli Tone, Zuban Franc, Znidar Emil, Zvan Lojze, Zwischenberger Adolf.

Teki (18 km)

Gg.: Knific Jožef, Mrak Alojzij, Smolej Franc, Rožič Alojz, Razingertone, Zemva Lovro.

Skoki

Gg.: Brun Bert, Bukovnik Leon, Klančnik Karel, Praček Ciril, Pribovšek Franc, Razingertone, Ropret Milan, Zalokar Jakob.

Iz vrste teh tekmovalcev bo potem v izbirni tekmi sestavljena končno veljavna reprezentanca.

ZA NAŠE GOSPODINJE

Za božič — pomarančni puding

Najprej dobro vmešamo 7 dkg presnega masla, 7 dkg sladkorja in 4 rumenjake. Potem pridenemo sok in drobno sesekljan olupke ene pomaranče, primešamo nato 6 dkg drobtin in 7 dkg olupljenih in zmletih mandeljnov, nazadnje pa še sneg 4 beljakov. Puding

kuhamo v sopari kake tri četrt ure in ga serviramo potem s punčnim polivom.

Punčni poliv: 3 jajca, 1 dkg sladkorja, tri desetinke litra mrzlega čaja, tri žlice ruma, sok ene limone in ene pomaranče zmešamo in stepamo tako dolgo nad ognjem, da zavre.

Koruzna juha

Dva velika krompirja operemo, olupimo, narežemo na drobne kocke in pristavimo kuhat v pol litra mrzle vode. Kuhamo ga tako dolgo, dokler ne prične razpadati. Potem mu pridenemo 1/4 l sirotke in prevremo. Posebej premešamo 2 žlici koruzne moke s 1/4 l sirotke in stresemo vse skupaj v juho. Zdaj sevremo 2 žlici na kocke zrezane prekajene slanine in zabelimo z njo juho, ki jo nato osolimo in kuhamo še približno eno uro. Nazadnje zlijemo v juho žlico goste kisle smetane in jo še enkrat prevremo.

Ocvrti koruzni žličniki

V skledi naredimo testo iz 3/4 l koruzne in 1/4 l bele moke, iz 3 žlic sladkorja, 1 žličke soli, 2 jajc, 3 žlice smetane, soka in nastrgane olupke polovice pomaranče (ali žlice ruma) in 2 dkg kvasa, ki ga razpustimo v 3/10 l mlačnega mleka. To testo stepamo s kuhaličico četrt ure. Potem pokrijemo skledo in deneemo testo vzhajati. Ko je še enkrat toliko testa kakor prej, zajemamo z žlico žličnike, ki jih ocvremo na vroči masti z obeh strani, da porumene. Žličnike serviramo vroče, potresene s sladkorjem in cimetom.

Fizolica s klobaso

Četrt kilograma fizolice (belega drobnega fižola) namočimo prejšnji večer in jo pristavimo drugi dan v mrzli vodi, pridenemo žlico masti in, če jo imamo, še žlico masti od pečenke, lavorjev list, majhno čebulo, sesekljane peteršilja, soli, lahko tudi nekoliko paprike in meseno klobaso ali pa kos prekajene mesa. Vse skupaj do kraja skuhamo in še vroče serviramo.

ZA DOBRO VOLJO

Kdo je močnejši?

»Povem vam, da smo ženske močnejše od moških.«

»Smešno! Ženska se že uboge miške boji.«

»No, moški pa se boje te ženske!«

Pedant tudi v restavraciji

»Kaj izvolite piti?« vpraša natakar novega gosta.

»Kakor vidite, ne pijem ničesar«, odgovori profesor, »ampak dajte mi isto vprašanje v prihodnjem času!«

Izgubljeni sin

Katehet pripoveduje v šoli zgodbo o izgubljenem sinu in reče: »Ko je oče zagledal svojega sina, je padel na obraz in se razjokal.« Potem pokliče Tončka: »Tonček, zakaj se je oče razjokal?«

»Zato... zato... ker si je razbil nos...«

Igralec dandanašnje dobe

Ravnatelj: »Torej lirski tenorist, pravite, da ste? Kaj pa višine, vam ne delajo težav?«

»Sploh ne, prosim!«

Ravnatelj: »No, prav! To mi je zelo važno, ker pri meni boste morali nositi premož iz kleti v četrto nadstropje!«

Nedeljski lovec

Gospod svetnik: »Kakšne neumne zajce pa imate tukaj? Človek nanje strelja, zajci pa se mirno pasejo dalje!«

Logar: »Pa ustrelite še enkrat, gospod svetnik! Morda so zajci prvi strel preslišali!«

Previdnost

Vprašal je stavbenik naročnika: »...in želite pomična vrata?«

»Kaj pa še! S čim bi potem loputal, če se z ženo sprem?«

Kako mu je ime?

Fantek, kako ti je ime?

Kakor očki.

In kako je ime očku?

Kakor meni!

No, in kako te kličejo k obedu?

Mene ni treba nikomur klicati! Jaz sem pri mizi zmerom prvi!

Dvogovor

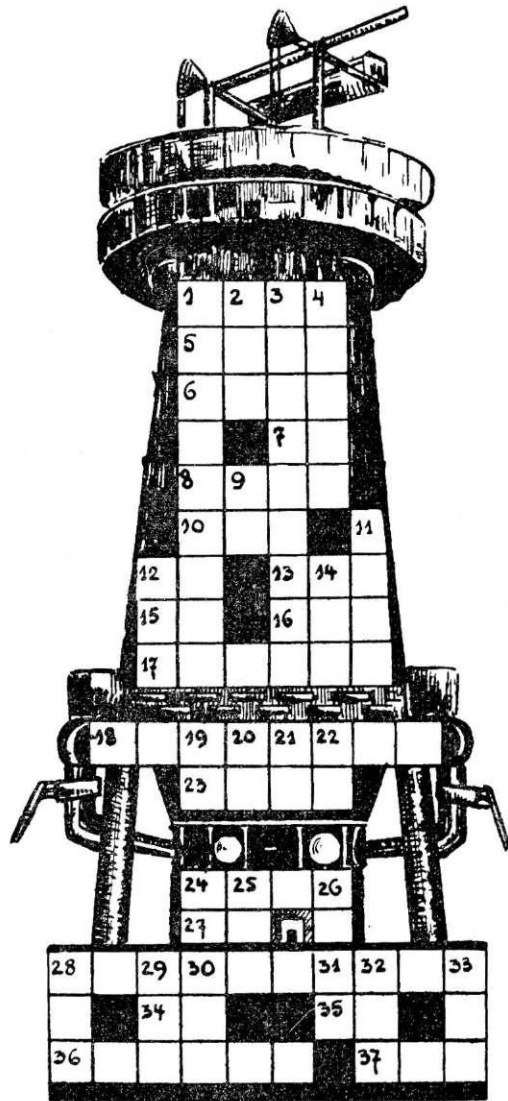
Gospod šef se je nekoliko sporekel s knjigovodjo. Naposled je zagrmel: »Torej, kako je prav za prav? Ali ste morda vi šef?«

»Vem, da nisem«, je rekel knjigovodja.

»No, torej vidite, zakaj pa potem tako neumno govorite?«

KRIŽANKE IN UGANKE

KRIŽANKA »PLAVŽ«

Vodoravno: 1. izmeček ognjenika, 5. visoka planota v Aziji, 6. germanski narod, 7. medmet, 8. naslov znane Aškerčeve pesmi, 10. cesta (italij.), 12. veznik, 13. zemljepisni pojm (tujka), 15. vstavi ic, 16. prva žena, 17. oseba iz otroških pravljic, 18. industrijsko mesto v Jugoslaviji, 23. gora na Gorenjskem, 24. gorivo v plavžu, 27. predlog, 28. proizvajalnica jekla, 34. ploskovna mera, 35. povratni zaimek, 36. tovarniška restavracija, 37. šahovski izraz.

Navpično: 1. znanilka pomladi, 2. lju-bi (italij.), 3. plavž, 4. pesem, 9. nikalnica, 11. prometno sredstvo, 12. umetnina, 14. Hrvat, kazalni zaimek, 19. dva soglasnika, 20. in (lat.), 21. medmet, 22. italj. spolnik, 24. veznik, 25. osebni zaimek, 26. oblika pomožnega glagola, 28. poljska rastlina, 29. predlog, 30. števniki, 31. igralna karta, 32. soustanovitelj Rima, 33. pevski glas.